

ZORA-LUC

GLASILO JUGOSL. KAT. ĐAČKE LIGE

Sadržaj: Osmrtnica † dra Mahnića - M. S.: † Dru Mahniću Christo et primum nos ipsos - Anton Vodnik: Iz gajev ljubezni. - Roza Venny: Ti. - Dj. Sudeta: Pesma Mariji. - Ivan Merz, Wien: Katolička đjačka internacionalna Unija. - Jože M.: Pismo iz vile San Pastore. - Branko Storov: Kolerik. - Debeljak Tine, Ljubljana: Na poletnom sprehodu. - Debeljak Tine, Ljubljana: Serenada. - Dj. Sudeta: Blagoslov duše. - Mihajlo Firak: Prvo i glavno. - Milan Petrović: Kulturni radnik. - Jože Piber, Ljubljana: Pred zlatnim tabernakljem. - Lotyš, Ljubljana: Bolečina. - M. Soljačić: Robovi. - J. S., Paris: La Rêforme sociale. - Mihajlo Firak: Zapisci. - **Vilingaj.** M. S.: Najmladjima. - A. Šop: On. - N. Šop.: Goro moja. - N. Šop: Sjedio sam tude. - Josip Vrana: Uze. - Vilko: Ja čeznem. - Ivo Horvat: Grad. - Nadan: Mi kujemo. - **Kulturni vjesnik.** - **Listak.** - Za duhovnu obnovu. - Internacionala. - Socijalno gibanje. - Ex Oriente. - Djački svijet. - Iz srednjoškolskog sekretarijata. - Vijesti.

Iz uredništva.

Dragan Tadcon. Vi imate ukusa, ali ste još premlad. Dobro je što čitate moderne pjesnike, ali budite oprezni. „Lutanje“ je bolje, nego li „Sokakom“, no svejedno ovog puta nisam mogao ništa uvrstiti.

Vilko. I vi imate dara, samo se izgrađujete. Fali Vam ritam, a kad što i inspiracija.

Nadan. Pjesme su za Vašu dob dobre. Učite i promatrajte. Pazite na ritam!

Lj. V. Vi imate prilično duge pjesme. Još se dotjeravajte i izgrađujete, pa će biti dobro, jer talenta imate. Javite pravo ime!

Jelena. Vi možda i osjećate, ali fali sugestija, pa Vaše stvari nikako ne djeluju. Pošaljite još nešto.

N. Šop. Spravljam dugo pismo. Zdravo.

Iz uprave.

Radi dužih božićnih praznika izdajemo ovog puta dvobroj.

Cijenjene pretplatnike molimo najuljudnije, da nas dobrohotno ispričaju, što im list dolazi s tolikim zakašnjenjem i u ovakovom obliku. Uprava i uredništvo čine sa svoje strane sve moguće, da list redovito izađe, ali na žalost ne uspijevaju, jer glavni uzročnici — očajne tiskarske i prometne prilike — leže izvan njihovoga dohvata. Dakako, kad bismo mogli raspolagati s debelim rezervnim fondovima, onda bi mogli birati i mjesto tiska i opremu lista, ali kad smo upućeni samo na dačku pretplatu i ono malo milostinje dobrih ljudi, prisiljeni smo tražiti najjeftinije uslove za izdavanje lista. Radi toga smo morali prenijeti expedit lista u Požegu, dok su uredništvo i uprava u Zagrebu. Jasno je, da kraj današnje hitrine pošte lako nastaju smetnje uz ovakvu podjelu rada, pogotovo u prvi čas. Ipak kraj svih poteškoća uspjelo nam je urediti stvar tako, da funkcionira automatski, te će list moći doskora svakoga zadovoljiti.

Dužnike molimo ponovno, da izvrše svoju dužnost, jer ćemo inače upotrebiti za njih neugodna sredstva. Tisak! je opet poskupio za 20% i to odmah s drugim brojem, te smo prisiljeni u interesu izlaženja lista i urednih pretplatnika upotrebiti najenergičnije mjere proti svim dužnicima, koji duguju bilo na staroj bilo na novoj pretplati. Ovo je posljednji memento.

Za fond su Zore-Lučić darovali: Don S. Fabris, vjerouč., Dubrovnik 6 K, K. Schwerer, vjerouč., Ruma 12 K, M. Halauš, kap., Samobor 50 K, „Akvinac“ Dubrovnik 20 K, Don A. Maffioli, Dubrovnik 6 K, N. Slavujević, Zagreb, 14 K, Š. Šatovac, duhovnik, Osijek 26 K, Don A. Kalebić, župnik, Dugopolje 52 K, A. Malasović 16 K. **Učenice više djevojačke škole Požega 400 K, Hercegovački srednjoškolci, Zagreb 100 K.**

Svima darovateljima iskrena hvala! Ugledali se i drugi!

Tko još nije primio već naručenih brojeva, neka nam to dobrohotno javi, da mu se uzmognu odmah po drugi put poslati.

Izašli su brojevi, osim nekoliko desetaka, raspačani. Tko se kani predplatiti, neka se požuri, da ne ostane bez kompletnoga godišta, kao mnogi lani.

ZORA-LUC

GLASILO JUGOSL. KAT. ĐAČKE LIGE

GOD. XXIII.

Zagreb, 31. prosinca 1920.

BROJ 3-4.

PRVOBORAC dobro vojevanih bojeva GOSPODNJIH, VELIKI SVEČENIK, VOĐ I OTAC jugoslavenskoga katoličkoga daštva,

DR ANTUN MAHNIĆ,
BISKUP KRČKI,

predao je nakon mukotrpnoga i blagoslovnim radom ispunjenoga života dne 14. prosinca 1920. u 7 $\frac{1}{2}$ sati veliku dušu u ruke GOSPODARA Vasiona, da primi obilnu plaću za djela svoja.

Zemni su ostanci ljubljenoga pokojnika sahranjeni na vječni počinak u subotu, 18. o. mj., iza svečane službe Božje u prvostolnoj crkvi u 9 sati prije podne, na Mirogoju.

Žalobni je spomen održan u nedjelju, 19. o. mj., u velikoj dvorani Hrv. Konservatorija u 11 sati prije podne.

Zadušnice su odslužene u ponedjeljak, 20. o. mj., u crkvi oo. Isusovaca u 7 sati ujutro.

APOSTOLA, EVANĐELISTU I UČITELJA katoličke i narodne ideje oplakuje :

U ZAGREBU, 14. prosinca 1920.

JUGOSLAVENSKA-KATOLIČKA ĐAČKA LIGA.

„Znam kome povjerovah i siguran sam, jer je moćan Hrist, da čuva zalog moj za onaj dan“.

Tim. II. 1, 12.

† Dru Mahničū.

14. prosinca oglasilo je zvono zagrebačke katedrale drhtavo i mu-
klo smrt velikoga borca i oca našega.

Kiša je tiho sipila, ko blagoslov nebesa, na sjeme, što ga je posi-
jao on: patnik i mučenik naroda jugoslavenskoga. Onoga mrkoga jutra,
kad je duša njegova odletjela, da rasvijetli još trudnije, a svečaniye pu-
teve mladosti naše, stadosmo mi nijemi: sa šutnjom u duši i s porazom
u srcima svojim. Nije to bilo nešto neizvjesna, već drhtaj zanosa veli-
kih, što su lebdjeli nad stazama tvrdim, po kojima su gorjele svjetiljke
neugasive.

Onda je nadošao čas poroda oblaka, što su se kupili negdje u
daljini, ko srca pritisnuta i teška od boli i stradanja. I stadosmo obore-
nih glava, skrušeno očekivajući zrake ponoćnoga sunca i zavjesu laganu,
da nam zakrili misao veliku i blagoslovenu. A ona se sledila i bila teška,
kao jesenske magle u sutonu.

Vrhunci plavetni stajali su dobri nad nama i snijeg je s vrhova
padao bijel, ko proljeće na semitski perivoj. I mi smo na vrhuncima
vidjeli svijetli Mir i čuli Vječni Glas. A grobovi su šaputali tajnenu priču
mladosti i života. Dobri su bili. I veličajne pjesme oko čempresova vi-
jući se pjevahu pjesmu slavu i dobru: Ovdje se ne umire! Novi pro-
vire rod iz njih, novi ljudi dolaze, da siju sjemenje, što su okupili gro-
bovi mučenika. Oni stoje i gledaju i smiju se, a mi upiremo poglede
svoje i stičemo snagu ideala vječitih. Jer iz daljine dopiru žamori tihi,
dobri i nepomućeni, a on, vođa naš, dr Mahnić, drži svjetiljku i rasvje-
tljuje polete mladosti, što hoće da buktu plamenom, da se zanosi i viče:
Slava! Onome, koji umrije, držeći u ruci luč istine i zoru dalekih dana,
njihajući se na talasima Glasa Vječnoga. — Slava i vječni

Mir!

M. S.

Andrej Križman, Ljubljana.

Omnia renovare in Christo et primum nos ipsos.

Nenadoma, kakor iz tal je vzniknilo veliko socijalno vprašanje in
povzročilo silno gibanje vseh slojev, da, celega človeštva. Kakor silen val
gre preko vse zemlje in zdi se, da je vsak odpor ne le brezuspešen,
ampak, da mu daje le še novih sil in moči. Razumljivo, saj to vprašanje
nosi v sebi kal resnice, idejo pravice, dasi tudi prečesto zagrnjeno in
otemnelo po velikih blodnjeh in zmotah.

Mnogo in zelo marljivo se peča danes svet s tem vprašanjem. Raz-
veseljivo je to. Nove misli in resnice, novi programi vstajajo. Onemogle
ob strašnem prizoru, ki se je odigral na svetovnem odru, nas morda
zopet dvignejo in v srce nam posije nov žarek upanja: Morda vendar,
človeštvu ne bo treba prerajanja iz razvalin.

Socijalno zlo pa je gospodarsko i nravno. V mrzličnem vrvežu gospodarsko-socijalnih vprašanj na zadnje nekako pozabljam, vsaj explicite ne pride do izraza. To me je nagnilo k temu članku.

Osrednja točka vsega socijalnega gibanja, to, kar mu daje življenjsko, nepremagljivo silo, je torej ideja pravičnosti in boj za to idejo. V človeškem srcu se je porodila ta misel, iz globočine njegove duše je vzrastla, porodila se v hipu, zrastle v časih, ko je vladajući del človeštva zagazil najdalje od nje. Kakor veliko pogorišče pravice, še bolj pa ljubezni, je bila tedaj človeška družba. Pa glejte! Prav iz tega pogorišča se je dvignila kakor ptič feniks, ravno iz vrst onih, ki so bili v tem požaru položeni kakor na oltar da zgore, vsa prenovljena in vse prenavljajoča, z novo nepremagljivo silo.

S svojo lepoto si je pridobila najboljših duhov, najplemenitejših src in se po njih širila z nedoumljivo naglico preko vsega ozemlja.

Tudi mi jo pozdravljamo, tudi mi se z veseljem pridružujemo gibanju, ki je vstalo iz nje, v kolikor daje smer temu gibanju boj za pravično ureditev medsebojnih odnošajev individua do individua, individua do družbe, ter obratno.

Socijalna misel je namreč otrok svojega časa in razmer, ter otrok človeškega srca.¹ Svoj izvor ima v individualističnem gospodarskem sistemu. Porodila se je kot ekstrem proti ekstremu, kakor se i sicer človeško srce tako rado giblje.

Pa žalibog je videla v njem samo eno napako, samo en greh, katerega je hotela osvoboditi človeštvo za vse čase. Videla je dejstvo izkoriščanja slabjšega po močnejšem. Preplitvo je segla, prav na površju vsagdanjega življenja je ostala. Ni si upala pogledati globlje v človeško srce in v razdejanju človeške duše poiskati korenin, klice izkoriščanja in izžemanja.

In vendar takoj za prvim zastorom se skriva ta klica, najsilnejša sovražnica splošnega blagostanja in splošne sreče vsega človeštva, skriva prav vsakem srcu in vsaki duši. Vladarji sveta so njeni sužnji in prebivalec zadnje gorske koče je bolj ali manj vkleenjen v njene verige, je jetnik sebičnosti, slepi hlapec egoizma.

Tako na površju človeškega življenja je ta resnica, da je skoro nemogoče doumeti, kako da gredo vendar tisoči in tisoči mimo nje, kakor z zavezanimi očmi. Le eno je mogoče; da jih je strah pogledati vase in odkriti tam črva, ki razjeda človeško družbo, strah boja, ki bi ga morali potem dosledno bojevati sami s seboj v svitu višjih, večnoveljavnih načel in resnic.

Te prezirati in zaničevati pa so se naučili že v dobi gospodujočega individualizma in zato ni čuda, da niso mogli preko predsodkov svoje dobe in preko svojega lastnega „jaza“ spoznati najenostavnejših resnic, ki so nujno potrebne za zdrav in blagodejen razvoj socijalnega vprašanja.

Kratkomalo jim je ostalo prikrito, da je socijalno zlo gospodarsko in nravno.

Tem manj se bomo čudili temu pojavu v dobi prve silovite reakcije proti socijalni bedi, ker so bili vzroki tej bedi na videz povsem vnani. Toda le na videz so bili vzroki vnani, ker v resnici se je mogel in se je v danih razmerah moral razviti ta bedo prinašajoči gospodarski

¹ Jasno je, da mislim tu socijalno misel, kakor je bila v svojem prvem početku kot odpor proti brezmejnemu kapitalizmu; kajti socijalna misel kot taka ima svojo podlago v človeški naravi sami in je torej stara, kakor človek z današnjo naravo.

liberalizem z izrastom kapitalizma le na osnovi mrtvega, ledenega, zakrnjenega podjetnikovega srca. Da, srca zatiralcev so bila tedaj že izprijena, a srca zatiranih še plemenita, nepokvarjena. V tem je ključ, zakaj da je reakcija merila predvsem na zunanje pojave življenja. V ljudstvu samem niso našli vzroka njegovi bedi in boj se je obrnul na ven, zoper ustavo in državo in vero in Boga. Ves tedanji družabni red, v koliko je slonel na časnih in v koliko je bil postavljen na večnih temeljih so smatrali krivičnim in so ga sklenili strmoglaviti.

Vsodno je bilo to dejstvo za ves socijalni pokret.

Mesto, da so napovedali ta boj osrednji sili socijalnega zla, sebičnosti, egoizmu in mu tako v centru njegovega življenja zadali odločilni udarec, so ga premaknili le na periferijo.²

Mesto da bi oprli ta boj na večnoveljavna načela in tako dali svojemu gibanju trdno podlago in moč realnega življenja, so te temelje zavrgli in svoje delo zidali na fizično moč mase ter v visoko pretirani samozavesti ustvarili razredni boj.

Razredni boj pa je gojil pristranost na toj in oni strani, netil v srcih čim dalje večje sovraštvo in tako vzgajal mesto h plemenitosti h posurovelosti, mesto da bi navajal k tisti pravičnosti, ki daje vsakemu svoje — tudi nasprotniku! — in k zavesti obojestranskih dolžnosti, je postavil sebe, svoj lastni „jaz“, svojo osebno korist za vrhunec, za pravec vsega boja.

Sovraštvo proti veri in Cerkvi, ki so ga prinesli s seboj iz idejnega liberalizma, se je povečalo s sovraštvom do obstoječega družabnega reda. Da, prišlo je tako daleč, da so smatrali in proglasili za bistveno potrebo socijalne blaginje izkoreninjenje vsakega verskega čuta. Z vero pa so vzeli človeku še zadnjo oporo, s katero se je tolažil v dneh bede in pomanjkanja. Praznота je zavladovala v njegovi notranjosti, a vendar hoče človek in hrepeni, da bi bilo njegovo srce vedno polno, tako polno, da bi prekipovalo.

Dalje prihodnič.

Anton Vodnik, Ljubljana;

Iz gajev ljubezni.

Mesec ves bel je. Tako tih, tako tih. . . Si čla vzdih koraka? Tako mi je čudno, čudno: kot da kdo stoji za menoj in plaka — — pa ne vsled bolesti. In mramorna fontana zvoní, šumi iz mraka.

Hrepenenje neutrudno se vzpenja pod zvezd joj sijaj, šepeče strastno in zvonklja, drhteče jih prosi ljubezni. Smehlja še truden v pokrajine daljne povedati hoče: kako lep je maj. . .

Nato smehlja se in joče kot dete. Za hip vsaj zaspala bi rada v slatkem pokoju, opoju noči in vse drhti. . . Na naju pada cvetje z vej. . . O sladkost, skrivnost brez mej! In iznenada

— glej, glej! Utrnila se zvezda v ta biserni gaj. . .

za hip prešnil je naju zamaknjenja čudežni slaj —

za hip zapustili sta duši telo, preselili se v raj — — —

² Cfr.: W. Förster: Christentum und Klassenkampf.

Roza Venny:

Ti.

Danas su mene pratile kuće
sa svojim vedrim smehom
i meka jutarnja magla
i lišće sa žutim šaptanjem
i nebo s dragom molitvom
i ugasle noćne —
plinske svetiljke.

Danas sam puna blaženstva
stupala pustim stazama.
Sa mnom si bila Ti.

Sve se okò nas smešilo.
Nisam ja znala zašto,
pa si mi rekla
srebrnim svojim smejanjem:
Tà mi smo, mi smo žive statue,
dva živa, draga, sretna Posmeha!

D. Sudeta:

Pesma Mariji

Ja sam obolio teško, Marijo, majko moja,
i ne znam da li će ikad bolovi moji proći.
Mnogo je bilo dana, mnogo je bilo noći,
što čeko sam, da opet me molitva ozdravi tvoja.

I nisi u čudu došla u odaje moje mrtve,
da čudo na meni stvoriš sa moći dobroga Sina,
sa reči onog što stvori iz vode žarka vina,
sa strahom nevine dece i krvi Božanske žrtve.

Ah, nikoga nije bilo, da nada mnom sveće pali
i moli za zdravlje moje, za dušu što nevina vene —
tà nikog, nikog, ne beše osini smrti i mene
ah, svi su me prezreli tada, što uvek su uz mene stali.

I tako — sad nikoga nemam, sama je duša moja.
Prezren sam ostao ovde i ne znam kuda ću sada —
O, nemoj me ostavit ti, utjeha moja i nada,
o, nemoj me prezreti, nemoj, Marijo majko moja! . . .

Katolička đaćka internacijonalna Unija.

(Svršetak)

Malo ćemo se zadržati kod proročanstava velikog Isaije, jer njegovo shvaćanje univerzalizma je karakteristično za Stari Zavjet, a osim toga se sva njegova proročanstva nijesu još ispunila; mi, izgrađujući „Katoličku Internac. Đaćku Uniju“ samo smo oruđe u rukama Providnosti, pa činimo samo ono, što je veliki prorok prije gotovo 3000 godina prerekao. Poslušajmo ga: „Na okup, o j narodi, bit ćete pobijedeni! Čujte sve daleke zemlje! Spremajte se, bit ćete ipak pobijedeni!...“ (Is. 8/9), „dolazim da okupim sve narode i jezike; oni će doći, da vide moju slavu. I ja ću spomenik sazdati među njima i između njih izabrati spašene i poslati narodima na moru, u Afriku, u Lidiju, onima, koji lûk natežu, u Italiju i Grčku, na daleka ostrva, onima, kojima nije glas o meni dopro i koji moju slavu nijesu vidjeli. Ovi će narodima navijestiti moju slavu“. (Is 66 18/19). O Mesiji kaže: „Njegovi bokovi će nositi pás pravednosti, a vjernost će stezati njegove bubrege. Onda će vuk stanovati uz ovcu, a leopard će leći do jarčića, tele, lav i ovca će zajedno pasti i jedan mali dječak će ih goniti. Tele će pâsti uz medvjeda, a njihovi mladi će zajedno ležati, a lav će se hraniti slamom poput marve... Toga dana će korijen Jesse biti zastava svim narodima i sve nacije će mu se moliti... (Is. 11/5—10)... I gospodar nebeskih vojskâ će svim narodima na ovome brdu spremi objed pripravljen od sočne masti i od dozreloga vina. Na ovome brdu će Gospodar rastrgati sve kopče, koje sapinjahu sve narode i prekinuti mrežu, koja je ovijala sve narodnosti. (Is. 12/6).

Time je prorok jasno definirao naše stanovište spram nacijonalizma: nacijonalizam je prema tome samo u toliko opravdan, koliko služi Mesiji i njegovoj Crkvi. On je relativan, usporedimo li ga s idejom Crkve upravo neznatan pojam, koji se u svemu mora da podredi Crkvi. Kada ideja Mesije bude prožimala narode, tada će vuk pâsti uz ovcu, leopard uz jarca i tada će biti uništen egoizam, koji se nalazi u svakom nacijonalizmu. To je smisao Isajinih riječi i upravo nam se čini nevjerovatno, da su takove zamašite istine nikle u fanatizovanom milieu Židova. Znamo, kakav su učinak imale te riječi, većina proroka platila je svojim životom radi takovoga radikalizma. Mogao bih navesti još mnogo primjera iz biblije i dokazati time, kako su svi biblijski velikani bili svijesni borci za ideju univerzalizma¹. Dolaskom Kristovim došlo je u svijet zapravo samo ono, što su proroci navješćivali. Najstarije evanđelje Matejevo, koje je pisano s tendencijom, da uvjeri nacijonalističke Židove, da je Isus Krist, (po prorocima) obećani Mesija, ističe markantno Isusove riječi: „Idite i naučavajte sve narode i krstite ih u ime Oca i Sina i Duha svetoga“.² Te su riječi bile užasan protest protiv nacijonalne skučenosti židovskoga naroda. Posljedica tih riječi je bila, da je sv. Matej nakon 30-godišnjeg teškog nastojanja oko obraćanja svoga vlasti-

¹ Is. 12/4; Is. 55/5; Is. 60/3; Jer. 5/17; Is. 49/6; Is. 54/2-3; Is. 55/4; Pr. 72/17; 45/18; 94/15; 96/7-13; 102/22-23; Agg. 2; Malach 1/11 i t. d.

² V: Cladder: Unsere Evangelien (Herder 1919).

toga naroda, bio prisiljen ostaviti ga i otići među pogane, da ondje širi „državu Božju“ (V. Dj. ap. 11/18 i 13/46). Židovski je narod dobrim dijelom iz nacionalističkih motiva zabacio Spasitelja svijeta i otada ga vidimo, kako se baca iz jednog ekstrema u drugi. Danas je Židovstvo nosiocem protivnacionalnog kosmopolitizma, i odbacivši Mesiju, hoće da se nametne za Mesiju čovječanstvu. Mi ovaj utopistički kosmopolitizam odlučno zabacujemo. Mi ćemo širiti kršćanstvo ponajprije među narod, u kojem sami živimo, a namjerice ne ćemo brisati boja i nijansa ljudskoga roda, koje mu omogućuju da u svim smjerovima postigne svoju svrhu.⁸ Sudbina židovskoga naroda, koji je bio zaslijepljen od nacionalističkog šovinizma i koji je odbacio Mesiju, mora biti memento narodima cijeloga svijeta i svih vjekova, da se kane takovoga nacionalizma i da sve svoje energije ulože za proširenje Države božje.

Za one apostole, koji potjecahu iz fanatizovanoga židovskog milieu-a, bio je prema tome universalizam Kristov silan problem i možemo tačno promatrati u Evanđeljima, kako je Učitelj sistematski odgajao svoje učenike, te su tek čudom o Duhovima u cjelini razumjeli cijelo značenje Kristova univerzalizma. Bivšem farizeju i šovinistu Pavlu poručuje Krist: „Ja sam odredio da budeš svjetlo pogana i da budeš nosilac sreće sve do skrajnjih granica svijeta.“ (Dj. ap. 13/47)⁴. Ovaj radikalizam, ove ideje su revolucionirale čovječanstvo i sv. Pavla su poput veleizdajnika tjerali od sinagoge do sinagoge, iz grada u grad, i napokon je on za ove ideje dao i svoju krv. Prvi vijekovi kršćanstva su naše herojsko doba, iz kojega je sasvim spontano nikla sva naša današnja kršćanska kultura. U slijedećim vjekovima sve do danas možemo da opažamo, kako ovaj kvasac kršćanstva polako prodire u mase i sve intenzivnije i ekstenzivnije djeluje. Jasno vidimo, kako u Srednjem vijeku svijest univerzalizma dobiva i politički karakter: *Res publica christiana* na čelu s Papom bila je savez kršćanskih naroda⁵. Za isti ideal borili su se u križarskim vojnama najraznoličniji kršćanski narodi rame uz rame. U tome pogledu je svijest kršćanskog solidariteta u ono doba daleko nadmašila tu svijest kod današnjih katolika. Humanizam, reformacija su opet skok u natrag: odonda datira povratak poganskim idealima egoizma i nacionalnog šovinizma.

Prije nego li završim s drugim dijelom ovoga referata, dozvolite mi, da uperim poglede u tajanstvenu budućnost i da skiciram, u kakvom će odnošaju stajati ideja nacionalizma prema ideji katoličkog univerzalizma. Svesilni prorok Daniel slika slijedeću scenu: „I vidio sam u snu, kako dolazi Jedan u oblacima nebeskim, a sličio je Sinu čovječjem i

⁸ Svrha svakog naroda jest, kako sv. Pavao govoraše atenskim akademikarima, „da Boga traže, ne bi li ga tako osjetiti ili našli, jer on nije udaljen od nijednoga od nas, budući da u njemu živimo i krećemo se i opstojimo.“ (Dj. ap. 27/18). Kakova anarhija danas vlada u primanju narodnosti, najbolje informira članak „Narodnosno načelo i mirovna konferenca“ od prof. Dr. Fr. Kovačiča (Čas; XIV/4-5; Ljubljana 1920.), koji na žalost ne ističe katoličko stanovište u ovom pitanju. Uvodnik „Völkerrechte u. Völkergericht“ od biskupa Dr. S. Vaitza u jednom bečkom tjedniku (Neues Reich II./43. 1920.) na divan način pokazuje, kako je sv. Pavao u svom govoru na areopagu sasvim jasno dokazao, zašto opstoje razne narodnosti i koja im je svrha u razvoju čovječanstva.

⁴ V: Poslanica Gal. 2/7.

V: Luca 1/48 (Universalizam bl. dj. Marije).

⁵ V: Pr. Srebrnič: *Res publica christiana* (Čas XI/4-5; Ljubljana 1917.).

došao je Prastarcu i postaviše ga pod njegovo lice i ovaj mu dade moć, slavu i vladu i svi narodi i naraštaji najrazličitijih jezika će mu služiti. Njegova moć je vječna i nitko mu je ne će oduzeti, a njegovu državu ne će nitko svladati“ (Dan 7/15...) Prema ovome možemo naslućivati, da će narodi i jezici opstojati do drugog dolaska Kristova⁶. Narodi su plod naravnoga razvoja i kako vidismo svaki narod imade svoju posebnu misiju na slavu Crkve Kristove. Tačno ne znamo, kako će se čovječanstvo razviti, ali princip za pojedinca, narode i čovječanstvo moraju biti riječi Kristove: „Tražite ponajprije kraljevstvo Božje, a ove ovo će vam se nadodati.“ (Mat. 6/33.)

Jože M.:

Pismo iz vile San Pastore.

Za nami je štiriletna svetovna vojska, najboljkrvava in najboljbarbarska, kar jih pozna zgodovina človeškega rodu; za nami je revolucija avstrijskih narodov, ki so se stoletja pokoravali enemu vladarju in nastopila je doba lakote, doba kruhoborstva, boja za obstanek. Mase, kakor tudi posameznik, menjavajo svoje staro prepričanje, ali pa žive v skepsi in nemorejo se odločiti... Pač so jedini v enem: „Kruha in krova“!

V teh žalostnih, revnih časih živi naše dijaštvo. Ni čudno, če to dijaštvo, cvet in bodočnost naroda, nadobudna srednješolska mladina in vseučiliška, ki je tako lahko postala vsled dosedanjih prevratov brezčutna za estetiko in moralo, brez energije, neidealna, da povrsti odpoveduje vero svojih prednikov.

In kakšni smo mi katoliški dijaki v tej borbi? — Najtruje čutimo in trpimo mi, ki smo iz celega kaosa izšli še vedno isti, ki se v današnjih časih borimo za fizični in religiozni obstoj in to na tako odprtem bojnem polju, v bratski državi, domovini najrazličnejših političnih in treh velikih verskih prepričanj. Naši bivši tovariši, ki so med svetovnimi dogodki zgubili svoj katolicizem, so nepoboljšivi, a oni, ki sedaj izstopajo iz naših vrst, so pa tisti, katerim manjka baze katoliške religije, ki se niso nigdar bavili resno z fundamentalnimi zakoni naše veze in so postali omamljivi: novotarije raznih političnih struj jih vlečejo k sebi ter jih bodo zopet odbile, kakor elektrika. Tim in onim, ki so danes še v naši sredini le radi simpatije ali renome-ja, naj veljajo sledeče vrstice mojega prijatelja, ki jih je napisal v srednji katoličanstva:

„Kolikokrat sem se oziral med počitnicami na kupolo bazilike sv. Petra, na Rim! Ob lepem, čistem dopoldnevu, ob solčnem zapadu, ob mračni nevihti in ob čisti zračni svetlobi po nevihti: vselej se mi je srce radovalo ob pogledu; ne samo srce: vzbujal se mi je ponos: življenje, trpljenje, kri in smrt za kraljestvo Božje na zemlji, ki je steber resnice, vir sreče, ljubezni in bratstva vseh narodov in posameznikov, kraljestvo,

⁶ V: Mat. 24/7... , Daniel 7/25... i ostala proročanstva o koncu svijeta. Osim toga znamo posve sigurno, da će židovski narod kao narod opstojati do drugog dolaska Mesije, pa prema tome je vjerojatno, da će na koncu svijeta biti više naroda i jezika.

ki ne pozna križ, ki se mu ni treba boriti za ustavo, a ki ima svoj določen zakonik, svojo ustavo od Kristusa, apostolov in papežev, kraljestvo, ki nebo premagano nikdar.

Če hočeš najti srečo, pusti vse drugo in se posveti delu za Cerkev, delu v svojem stanu! Koliko dobrega lahko stori lajik za Cerkev: predvsem da lepo živi po božjih in cerkvenih zapovedih! Zato je prav: pusti tovariše-kričače in tovarišije, a išči si prijateljev, ki so polni zlasti čudovitega bogastva za srce in duha, ki so se ga nabrali, odkar se drže za roko Božjo.

Pusti dalje „punčare“ pri miru! To so pomilonanja vredna bitja, sirote, živa beda, pomanjkanje, nezadovoljnost, sitnost, domišljavost, gizdavost — ne pa ideali! Ženske junakinje — ženski ideali — so svetnice, ki jih Cerkev časti po celém svetu s svojim kultom. Vprašam, kje najdeš v zgodovini ali danes na svetu najmodernejšo, če hočeš žensko, ali da rečem damo ali madame v najbogatejših salonih z najnovejšo modo v sredini največjega veselja, v morju uživanja in sladkosti, ki bi ji svet prinašal pred noge toliko kulta, kakor ga je deležna ženska, ki jo katoliška Cerkev časti javno v svojih templjih!!

Da, vesoljna Cerkev, uradna Cerkev od najvišjih dostojanstvenikov tja dol do najnižjega vernika se ji klanja v trdnem prepričanju, da se ona z vso gotovostjo nahaja v naročju Božjem, v nebesih, v morju večnega, neminljivega, neskončnega veselja, v vrsti glorie in mladosti.

Glej, to je naša vera kot čednost!

Kot čednost je naša vera kult, ki ga izvršujemo v veliki ponižnosti in velikem spoštovanju na čast neskončne majestete Božje, kult, ki ga dajemo Devici Materi Božji, kult, s katerim častimo z Bogom na veke združene srečne svetnike. Ta kult ima javno-pravni značaj! Cerkev kot vidna popolna družba ga opravlja pač iz najbolj notranjega motiva, službeno po svojem duhovitem, simbolično značilnem ceremonijelu, ki ni samo gola forma kakor na zemeljskih kraljevskih dvorih, ampak izraz notranjega prepričanja. Cerkvena liturgija prav pojmovana po svojem duhu, vsebuje toliko čudovito krasnih momentov, da se s Cerkvijo ne more primerjati nikako gledališče... Žrtvovanje samega Boga-človeka pri sv. maši je akt, ki je tako pretresljiv, tako ljubezniv, tako resničen, da se v njem osredotočuje vsa cerkvena liturgija. In ker je žrtev na križu historično dejstvo, žrtev na oltarju samo ponavljanje one žrtve na križu: Kristusova pričujočnost pod podobama tako gotova stvar, da je nigdo ne more izpodbiti, je tudi liturgija ne samo igra na odru, ampak vsled svoje lepote pač igra, kjer mi ne igramo samo junake in jih predstavljamo, ampak smo tudi s a m i tisti junaki, katere v tej igri predstavljamo.

Glej, eno polje kraljestva Božjega na zemlji!

Vera pa ni samo čednost, ampak tudi nauk, resnica, last našega duha. Vera je tudi teorija, znanost, veda, ki promatra najvišja in najgloblja vprašanja. Za prospeh te znanosti skrbi kraljestvo Božje na zemlji: Cerkev, katedra nezmotljive resnice jo vodi in podpira. Vprašam, katera država, katera društva, katera univerza, kateri narod more pokazati na literaturo, knjižnice i t. d. kakor jo ima družba, ki juridično presega vse narode, vse države in je suverena — Cerkev? Kateri narod more pokazati toliko ženijalnih duhov kakor Cerkev, kateri narod more pokazati na toliko zares posnemanja vrednih vzgledov kakor Cerkev. Katera država na toliko zvestih in požrtvovalnih podanikov kakor Cerkev? Kljub

vsemu krivoverstvu in liberalizmu! Skratka: s čim se lahko pobaha svet in s čim Cerkev! Svet in njegova laži-kultura vodi v blato, pogin, sovražstvo, samomor, pogubljenje — nevesta Cerkev veselo prepeva in se s svojo kulturo dviga v višave svoje glorijske! Cerkev je svetilnik človeštva, edino varen Petrov čoln! Na vse drugo se človek, ki se hočeš zanašati na resnico, na moder način življenja, ne zanašaj! Svet, hudič je lažnik, Cerkev-učiteljica resnice in ljubeča mati svojih otrok. Srednja pot ni mogoča!

Ko včasih premišlujem, kako se svet brani resnice, jo sovraži in preganja, se mi ta svet v srce zasmili. Kajti resnica ostane resnica, naj si jo tudi poteptaš z nogami. Vzemimo primer: Resnica je, da je Cerkev vrhovna oblast na celem svetu in čez celi svet, stoji nad državami po svoji oblasti. Če bi kedo hotel izpodbiti to resnico, je treba da dokaže nasprotno, kar pa žal ne bo, mogoče nikoli, ni zadosti to resnico praktično tajiti. Cerkev ni zato nič manj najvrhovnejša oblast, najsi jo tudi preganjajo vse države če hočejo, kakor tudi ne morem reči, da je $2 \times 2 = 4$ laž, če razbijem kredo, tablo in učitelja, ki mi je to rekel kot nekaj samoposebi umevnega! Tako početje bi bilo smešno! Tako smešen je tudi ostri boj proti Cerkvi za človeka, ki pozna resnice svoje vere in Cerkve“.

(Dr. Jože Turk.)

Upam, da ni potreba nobenega komentarja, temveč stopimo skupaj, se oklenimo tesneje stebra resnice, da postanemo resni in energičnejši v tako izvanredno resnem času — — — za nas jugoslovanske katoliške dijake. —

Branko Storov:

Kolerik.

Od prve jeseni nakon onoga dana, kada su odlučili da budu dve paralelne šinje, na kojima će prolaziti život, oni su osetili trenje život-nih kola.

Pred njima su ležali sitni komadići zida, koji je bio obojen slikom njihove zajedničke sreće. Sada je ta slika bila izbleđena, pokvarena i na njoj su se videle tamne mrlje vlage.

On je doduše i danas bio dobar kao ustrpljenje umetnika, koji slika. Ali je znao da reaguje, bilo na koje ništa, i ovo je dizalo sitne komadiće zida, koji su sada ležali porugljivi i sivi pred njihovom srećom.

On je voleo glazbu. A ona je bila prignuta nad košuljicom, koju je šila za njihovo prvo dete.

Vani je bilo onako kao što je u duši, kad čovek treba da nešto okaje, a nema snage.

Velika soba, radije dvorana, bila je ugrejana, i svetla koliko može da bude, kad je vani vreme, koje sam i ja pokvario poredbom.

On: Danas je već drugi četvrtak što bi poručeni Sinding imao da stigne. To znači živeti u ovoj prirodi, gde je čovek zatvoren sa četiri zida, četiri jablana, i četiri oblaka. Lep je taj vaš —

Kad je bio u gradu, zaneo ga jedan Sindingov komad na koncertu u konzervatoriju, ali je zaboravio da ga kupi. Sad ga je poručio, pred

dvanaest dana — točno se seča svih nuzgrednosti kod poručivanja — i još nije prispeo. To znači živeti među — i on je zaboravio da je bio počeo zalaziti u afekat, i to stoga što se najednom setio da je kazati onako o jablanima i oblacima moderno.

Ona: Valjda ti nisam ja kriva. Da si nabavio u gradu, nisi trebao poručivati.

U njezinim rečima nije bilo predbacivanja. Kada u rečima ima predbacivanja, onda se pogled ne digne sa košuljice plav, svetao i dobar, i ne spusti tako blago kao što se je Sofijin spustio na Benka.

— Da, zaboravljiv, čuo sam to već mnogo puta. Sada bih trebao da čujem za drugo koje pomanjkanje, jer, znaš, suviše umara mučiti se uvek istom pogreškom.

Sofija je šutela. Čulo se kako uvlači i izvlači iglu iz novog platna u istom taktu sa kišom što je počela padati na stakla.

— Uvek šutiš, kada se radi o tome da se popravimo. Namesto da nam duše budu sličnije i bliže, vidim da naše dete raste u obratnom razmeru sa udaljenošću naših duša.

Ona je šutela prosto stoga, što nije htela da bude kriva. Ali je njenom šutnjom pred njim rasla i njena krivnja.

— Meni nećeš da govoriš, a znala si se majci izbrbljati, i o tome koliko popušim svaki dan, koliko puta na dan ja —

Osećao je kako mu uzrujanost diže hladnu živu srdžbe prama vrelištu duše, i taj je osećaj bio isprekidan nizom usušenih protesta njegove bolje strane. Osećao je kako živa dosiže broj 100, i kako nova snaga teče u njegova uda.

Jednu je sekundu bio uopšte bez osećaja. Zatim ga je nešto steglo u mozgu, i počela je borba između ponosa i uverenja da je on mazalo, koje popravlja umetninu na kućnom zidu. On je sada bio svestan da je svezak Chopinovih sonata bacio u smeru svoje žene. Vidio je na njenom licu suze, i do njenih nogu komodiće razlupane kutijice od porculana, u kojoj su bile igle.

To je bio dar njezine majke. Kad je još bila dete, i kad je za jednu razbivenu igračku plakala kao danas.

Benko je bio dobar. Kad je Sofija naglo ustala i pošla, plačući, u drugu sobu, on je dugo ostao nepomičan i satrven, zureći u sitne komadiće porculana.

Tada se, kao slučajno, seti da u Sindingovim „Proletnim žamorima“ ima jedna jaka, strana nota. I ostade dugo tako, sam sebi nerazumljen.

Pljusak je ispirao stakla na prozorima kao kakanje ojađenu dušu.

Debeljak Tine, Ljubljana:

Na poletnom sprehodu.

Cesta — in polje — in zrak
izdihava le solnce, solnce goreče;
iz trave ob cesti, iz njive plodeče
murni cvrčijo le; solnce! solnce!

Čez polja in holmce
 pa veter veje kot volna mehak
 in z njim poletja vonj in zorenja sladkost —
 v tem življenju sem jaz in moja mladost.
 Ko grem mimo njive blagoslova bogate,
 se upogiba bilje in klasje pšenice
 moji pesmi visoki, ki misli le nate
 in vidi v slehernom maku le žar tvojih lic.

prev. Debeljak Tine, Ljubljana:

Serenada.

Zarja tihoma zahaja
 gore še zlati;
 zrak razgreti se ohlaja —
 moj otrok, zaspi!

Slavci davno so odpeli,
 somrak že leži;
 glasi strun so odzveneli —
 moj otrok, zaspi!

Gledajo svetlo, drhteče
 angelske oči;
 tak lahkotno noč trepeče —
 moj otrok, zaspi!

D. Sudeta:

Blagoslov duše.

Pozdravljenje. Sene. Mrak na klupe pada.
 Ljuljaju se niti paučine meke.
 Iz kandila svetlo, ko dve žute reke
 gube se u suton, što, ko žrtva strada.

Sumorna tišina. Pozaspale mise
 kroz prozor se vuku u odaje plave
 i dok zvone zvona, čutim iznad glave,
 kako dvije ruke prekršteno vise.

Slušam: Tko to šapće reči tako mile
 kao majka, što je lepe svoje dane
 zakopala za se, djecu i za rane,
 što su za nju večno tako drage bile.

I dok ne znam, na me tih blagoslov pada.
 Raspet Bog se smeši. Dvije zrake meke
 sa oltara idu ko dve tople reke
 i duši zvone, što od sreće strada.

Mihajlo Firak :

Prvo i glavno.

„Nicht, dass man etwas weiss, sondern wozu man es weiss und in welchem Zusammenhang mit dem Allerhöchsten und Allerwichtigsten — das macht echte Bildung aus“.

F. W. Förster: Jugendlehre 6.

Proživljavamo vrijeme dubokih i dalekosežnih kriza u etičko-duhovnom i ekonomsko-materijalnom životu. Svatko, tko iole misli i promatra život s bolju mora konstatirati, da su danas i u širim masama ljudstva uzdrmani temelji osobnog i socijalnog života, da je na najvažnijim životnim istinama postavljen znak pitanja. Vanjskim izražajem tih nutarnjih kriza je ovo današnje grozničavo komešanje ljudi i ideja, ova upravo luda trka bez jasno naznačenog cilja... Ljudi čute, da nijesu više sigurni u dojakošnjem životu, instinktivno čute da je brod, na kojem su dosada bezbrižno plovili, truo, da je izgubio smjer, da će sad na postati nemoćnom igračkom valova, koji će ga nemilosrdno razmrskati o prvu hrid.

Današnji je život izgubio kompas — a zapravo ga on već davno nije imao, pa su ljudi u zadnje vrijeme živjeli u slatkoj iluziji, da je u njihovom životu sve pravo, dok nije svjetski rat brutalno otrnuo zlosretnu koprenu s očiju ljudstva, jednim strahovitim udarcem razbio sve iluzije. Slijedilo je užasno, skoro očajno preneraženje, a kad je to malo odlanulo, nastade grozničava trka za novim životnim orijentacijama.

Ali baš u tom orijentiranju savremene generacije pokazuje se tragika modernog čovjeka u svoj strahoti. Svaki se orijentira prema sebi, svaki traži orijentaciju samo za sebe i prihvaća onu, koja mu najbolje ugađa. Mjesto bistenja životnih načela nastaje još luda konfuzija i napetost kako u vanjskim, tako u nutarnjim odnošajima čovjeka. U duševnu se atmosferu uvukla neka zlosretno prijeteca slutnja, sve kreće u tajnovito stvarnoj magluštini — život je postao beskonačno lutanje. Koliko bogatih duša, punih snage i ljepote, punih čistih poriva propada u tom, s kakovim cinizmom gazi tu čovjek po čovjeku, koliko uništenih života, palih duša — kako užasan vrtoglavl pad, pad čovjeka, kralja prirode i tvorca života!... Tragedija modernog čovjeka kulminira u bezdušnom uništavanju svega, što čini čovjeka čovjekom, svega što je u njem stalno, trajno, duboko i jako, što nosi na sebi pečat duha, što je sposobno da stvara život dostojan čovjeka...

Takvim se ukazuje današnji život, gleda li se čistom, ne kramarskom i ne prostituiranom dušom. Čovjek tu ne želi, ne čuti, ne misli, ne vlada životom on, njegov jasno gleda duh, nego ustao drugi, neki strašan i bezdušan tiranin-demon, koga neki zovu „fetum“, neki jednostavno „život“, a treći opet „željezni zakon prirode“, „prirodna nužda“, „zakon evolucije“ i još kojekako.

No mi, kojima istine kršćanstva pokazuju suštinu čovječje naravi i omogućuju nam realističko gledanje na svijet i život — mi se možemo onakvu tumačenju samo sažalno nasmijati. Jer mi jasno vidimo, da životom ne vladaju nikakovi fetumi niti „željezni prirodni zakoni“ (iako je naš život ovisan o materijalnoj prirodi), nego je svemu zlo i propadanju života izvor u modernom „emancipiranju“ materijalnog čovjeka od du-

hovnog, u prevlasti materijalnog svijeta nad duševnim, u materijaliziranju i mehaniziranju današnjeg života.

Za „modernu uzgojene“ ljude ne egzistiraju više (barem u praksi ne) nikakvi duhovni ideali, koji bi imali vrhovnu vladu u njihovom životu, nego se oni slijepo podaju svim momentanim, mehaničkim porivima materije, nad njima vlada „diktatura utisaka“ (Förster). Tu individuum nije više svoj (!) čovjek nema svoje osobne volje, ne razvija svog osobnog individualnog života, nego se povodi za slijepim, u najvećem stepenu neosobnim i od nikoga nekontroliranim nagonima. „Osobna inicijativa“, „slobodna individualna aktivnost“, „sloboda individua“, „pravo na svoj život“ svi ti u bezbrojnim varijacijama tako razvikani šlageri iščezavaju poput mladenačkih iluzija pod bezdušnom tiranijom kako vanjskih, tako i vlastitih organskih materijalnih utisaka i nagona. Rezultat svega toga je taj, da čovjek postane žalostnom igračkom pretežnih mehaničkih sila, da on nije više tvorni faktor, nego samo fenomen života. Nema u sebi ništa stalnog, neprolaznog i jakog, jer je zapustio duševni svijet, gdje je sijelo vječnih istina, zapustio je duh, koji je jedini sposoban, da producira stalne, nedovremene životne vrednote i da vlada životom.

Bilo bi veoma vrijedno i zanimljivo da potraže sve daljne i bliže uzroke ove današnje materijalizacije i mehanizacije savremenog života, ali ja sam — zasada uzeo drugu zadaću. Nakanio sam, da, konstatiravši i razgledavši današnju opće životnu situaciju, iznesem svoje misli o tome, kako se imamo mi — mladi katolici i mlade katolikinje, prema svemu tomu vladati i što je za nas usred prilika savremenog života prvo i glavno.

„Stvarati život“.

Ne mogu da na zemlji zamislim ništa ljepšeg i ništa dostojnijeg čovjeka. Stvarati! već sama ova riječ opaja mlade ljude, pune snage čistih poriva i zamisli, a istom stvarati život — ima li šta zamamnijeg za mladu dušu, koja i živi samo najidealnijim čežnjama i odlukama, da reformira, da pokrene, preustroji, da stvori nešto novog, ljepšeg i boljeg u životu. („Ludovanje mladih ljudi za komunizmom zadnjih dviju godina!) Jer mladoj duši nije život nikada dosta lijep, dobar, nikad nije onaj pravi. Zato se omladina uvijek oduševljava duševnim pokretima, koji idu za stvaranjem nečega novog. A sada život, taj najveći i jedini pokret — on je neprestano stvaranje nebrojenih sitnih i neznatnih vrednota, kao i velikih djela vječne vrijednosti. (Stvaranje ne mislim apsolutno, nego ovisno o prirodi, odnosno o Božjoj volji.)

Tako je općenito. Mladost kao simbol životne ljudske snage i sposobnosti hoće da se aktivira, da radi, da stvara. — A mi, mladi katolici i mlade katolikinje? — mi se baš okupljamo u brojnim organizacijama samo zato, da se osposobimo za preustroivanje, reformiranje, preustvarivanje čitavog ljudskog života prema vječnim istinama kršćanstva. „Restaurare omnia in Christo“ je naš vrhovni, jedini cilj. A taj „omnia“ to je život ljudski u svoj dubini i širini. Poznate su nam vrhovne istine kršćanstva — egzistencija osobnog Boga, besmrtnost duše, vječna vrednost, a zato i odgovornost života, ljubav k Bogu i bližnjemu — i sada treba, da mi te istine oživimo, realiziramo najprije u sebi, a onda u drugima. Jer, pamtimo, te su istine dane za život, one moraju

živjeti u nama, moraju se srasti s našom dušom, preći nam u krv, moraju se nerazdjelivo sjediniti s našom sviješću, našim „ja“, — a ne smiju biti samo u umu i na jeziku i možda još na papiru naših edicija! I dalje mi moramo, utjelovivši tako u sebi kršćanske životne istine, da moćnom rukom posegnemo u okolni život, da njim ravnamo, da ga preustrojavamo.

Život se mora pokoriti nama, a ne mi životu, mi moramo da ravnamo našom životnom okolinom, a ne ona s nama. Mi imamo da stvaramo život, a ne da ga primamo, „da ga trpimo“, kako se je izrazio genijalni pedagog Förster. Mi moramo uništiti savremenu životnu „diktaturu utisaka“, a uvesti diktaturu vječnih istina kršćanstva, diktaturu Krista i njegove Crkve. Kršćanstvo ima jedino pravo da vlada životom, da ga podvrgne svojim zahtjevima, jer je samo ono u posjedu životnih istina, i jer je život kršćanskih istina jedini pravi i dostojan čovjeka. (Toga ja dakako ne mogu ovdje dokazivati, jer pišem za one, koji to priznaju). Nemojmo zatvarati tih istina u najzabitnijim djelovima naših moždanih, nego dajmo im živjeti, dajmo, da obvladaju svim našim moćima, da postanu našom dušom, *conditio sine qua non* našeg života.

A to je eto prvo i glavno u čitavom našem radu i nastojanju i bez toga, bez ozbiljnog, sistematskog, svijesnog i ustrajnog realiziranja kršćanstva u našem osobnom i socijalnom životu nema čitav katolički narodni pokret ni najmanje smisla, on je dapače nemoguć, jer je u samom sebi protuslovan. Ne smijemo se zato izgubiti u kojekakovim vanjskim, više-manje mehaničnim akcijama našeg pokreta, ne smijemo se izgubiti u fraziranju o organizacijama, borbama s liberalcima, u smišljanju mehaničkih bojnih osnova, ne smiju nas zaludjeti eventualni uspjesi, katolicizam ne smije da bude moda, vanjska firma, kao što je to veoma mnogima liberalizam, komunizam, ateizam, materializam, mi ne smijemo biti katolicima samo zato, da udovoljimo organičko-instinktivnoj potrebi čovjeka, da ima neku filozofiju, neko svjetovno naziranje, nego on mora biti skup životnih istina, koje smo mi temeljito spoznali i duboko u sebi preživjeli — katolicizam mora biti najboljim svijesnim dijelom naše osobnosti.

Time smo već načeli drugi velevažni problem, koji je s onim prvim u najužoj, realnoj svezi, a to je: kako da se osposobimo za onakav život — problem uzgoja kršćanskog značaja. (Nastavit će se.)

Milan Petrović:

Kulturni radnik.

Katolici čitavoga svijeta našli su se u stisci zbog napredovanja modernih ideja, koje i ako jedna drugu pobijaju, a ono su sve složne u negaciji svake pozitivne religije. Ova ih je nevolja prisilila, te su počeli intenzivnije razmišljati o načinu, kako da se odupru ovoj novoj najezdi. Plod ovoga razmišljanja jest opće uvjerenje, da je za obranu kršćanskih

ideja potrebna izgradnja posebne kršćanske kulture, koja će se uspješno suprostaviti današnjoj modernoj bezvjerskoj kulturi. Klin se klinom izbija, ideja se idejom pobjeđuje, a jača i snažnija kršćanska kultura, koja se izgrađuje na idejama, u koje se ne sumnja, takva će kultura morati sigurno poraziti kulturu što bazira na idejama, u koje sumnjaju i sami nosioci te nove moderne kulture.

Kultura kao produkt čovjekova duševnoga života bit će onakva, kakve ideje napunjavu ljudsku dušu. Ideje su hrana, kojom se razumno biće hrani.

Po tome je jasno, da za našu posebnu kršćansku kulturu, koju želimo izgraditi, trebamo ljudi, koji su prožeti kršćanstvom.

Svaki član kat. pokreta ima u prvom redu zadaću, da bude dionikom u izgradnji te naše posebne nacionalne kršćanske kulture. U tome baš i leži historijska važnost kat. pokreta, da stvori nacionalnu kulturu, protkanu kršćanskim elementom. Tko želi biti kulturni radnik i tko želi saradivati na izgradnji posebne kršćanske kulture, tome je svakako nužno, da svoje religiozno uvjerenje i duboko proćuti ili da se bolje izrazim, da ga proživi. U ovome članku želio bih malo promotriti, u čem stoji to religiozno proživljavanje.

Primjer će nam biti najbolji tumač. Förster iznosi u 47. broju lista „Das Neue Reich“ jednu sliku iz života, koja je vrlo karakteristična i lijepo nam tumači, u čemu je bit religioznoga proživljavanja.

Pripovijeda on o jednoj siromašnoj pralji, koja je čitav život sprovela u krajnjem siromaštvu i bijedi. Muž joj je bio pijanac i dnevno ju je tukao, othranila je tri nezahvalna sina, koji je u starosti i nemoći ostaviše i ona već vrlo teško snosi mučno breme. Život je u njoj zatro svako plemenitije čuvstvo, dušu joj je obuzela gorčina radi promašenoga života. Bog joj je prije bio utjeha, a sada više niti te utjehe nema. Ona ne zna zašto živi i čemu trpi, dok su drugi oko nje sretni i zadovoljni. Razmišljajući tako jedne zvjezdane noći, gorko se rasplače na svojoj kukavnoj postelji, dok je sve ono, što ju je tišilo, dozivala u pamet, pričini joj se da vidi razapetoga Krista. Iz čitave Njegove pojave strujila je neka milina i dobrota, koja ju je umirivala i koja joj je preokretala dušu. Još se nije pravo ni snašla, kad zaspi.

Probudivši se, začuđena vidi, da je okolina, u kojoj živi, ostala ista, a ona ipak živi nekim novim, višim životom. Ona počinje shvaćati i razumijevati svoj dosadnji život pun muka i patnja. Ona razumije, da je njezin dosadnji teški život bio nuždan, ako je htjela da dokuči ovaj novi viši život, kojim sada živi. Taj se razlikuje od života, u kojem živu sretnici i za koji drže ljudi, da je jedini istinski, dok je on uistinu samo toliko vrijedan, koliko može da nam bude neka slika ovoga novoga i višega života. U njezinu je srcu nestalo gorčine. Ona je naučila, da pomože druge, koji se nalaze u istoj tjeskobi kao i ona i da ih pridigne.

Ova je pralja proživjela jednu kršćansku istinu, naime, da su muke i patnje ljudi nužne i za njih same korisne. Da je ova pralja bila inteligentna, mogla bi o toj svojoj spoznaji pisati i tako pridonijeti nešto shvaćanju kršćanskog misterija tajne Križa.

Ta je pralja proživjela jednu istinu i spoznala njezinu životnu vrijednost. Prema O. Laucku bit je svakoga proživljavanja u spoznaji jedne istine po njezinoj životnoj vrijednosti. Razum spoznaje apstraktno, što više, on može jednu ideju i secirati, ali joj ne može dati života. Ovakva

spoznaja jedne istine nije ni u čuvstvu, jer je čuvstvo nešto nestalna, površna. Čuvstvovanje može biti silno, ali ono ipak ne prodire do dna duše.

Za proživljavanje ima u čovjeku neka posebna duševna sila, ta je sila komponenta svih duševnih sposobnosti čovjeka. Nijemci je nazivaju „das Gemüt“.

Proživiti dakle jednu istinu, znači naći novu istinu ili bolje nanovo pronaći staru istinu.

Karakteristično je za proživljavanje također i to, što ovako spoznata istina budi na dnu duše neke dosada sakrivene energije, koje služe čovjeku, da spoznatu istinu provede u život.

Proživljavanje djeluje na čovjeka tako, da istina, koja mu je prije bila tuđa iz proživljavanja postaje dijelom njegova „Ja“. Ona dobiva život od njegove duše. Snaga proživljavanja može biti tako snažna, da čovjeku odredi sasvim novi pravac u životu, koji je u diametralnoj opreci s dosadanjim njegovim životom. Velika obraćenja su također religiozna proživljavanja, samo s tom razlikom, da tu Bog djeluje na čovjeka kadšto i bez ikakva njegova sudjelovanja, kao n. pr. kod sv. Pavla.

No ovdje ne mislimo na takve velike čudesne doživljaje, ovdje su nam na umu takva religiozna proživljavanja, kod kojih sudjeluje uz Boga i čovjek.

Istina, nijedan čovjek ne može direktno utjecati na sebe tako, da iz sebe sama izvuče ta religiozna proživljavanja. O tom se i ne radi.

Čovjek može dvoje učiniti, da eventualno proživi koju vjersku istinu.

1. Traži se u tu svrhu sabranost i razmišljanje o vjerskim istinama, a to nije ništa drugo, nego razmatranje (meditacija), koju crkva svojim vjernicima preporuča.

Da jedna istina prožme čitavoga čovjeka, za to treba vremena. Uzrok zašto i među katolicima nema religioznih proživljavanja u tolikom broju, kao u prijašnjim vjekovima, stoji baš u tome, što je moderan čovjek nervozan, radi svoga nagloga življenja, pa ne dospijeva, da se smiri i da se sabere. Naravno da onda nije čudo, ako najvažnije istine ne samo da ne mogu prodrijeti u dušu, nego jedva se i okliznu o ljudski razum, pa tako ostaju mnogim ljudima tuđe.

2. Traži se praktično izvršavanje vjerskih istina.

Kršćanstvo nije puki filozofski sistem, nego je život, kojim treba živjeti, da ga možeš razumjeti.

O. Lauck kaže, da onome, koji proživljava vjerske istine, nije Bog samo neka apstraktna ideja, niti mu je Krist samo jedna historijska ličnost iz daleke prošlosti, ni vječnost samo puki filozofski pojam, već njegov je Bog: Bog, Krist je njegov Krist i on se već nalazi u vječnosti, iz koje ne će moći više nikada izići.

Tko želi sudjelovati u izgradnji naše posebne kršćanske kulture, ne smije se u svoje djelo zadupsti samo s hladnim i ukočenim okom, jer inače ne će nikada ništa nova stvoriti. On mora nastojati, da djelo u njemu izazove čežnju, da i on nešto pridonese izgradnji te kršćanske kulture. Naš kat. pokret, koji tek želi stvoriti u Jugoslaviji našu posebnu kršćansku kulturu, mora paziti, da se njegovi kulturni radnici emancipiraju od krivih osnova moderne kulture i da oni svojom stvaralačkom snagom nađu modernu formu za stare vječne kršćanske istine. Glavni

uzrok nerazumjevanja krščanskih istina leži u tom, što su nam one sačuvane u jednoj nesavremenoj teškoj formi prikazivanja ideja. Zadržati se u te istine, proživjeti ih i u modernoj formi obraditi, to je prvi uvjet da nađemo kod današnjih ljudi razumjevanja. Toj ćemo zadaći udovoljiti samo onda, ako mi sami ove velike vjerske istine proživimo.

Kršćanska kultura bit će spontani produkt samo onih naših kulturnih radnika, koji su proživjeli i proživljavaju vjerske istine.

Jože Piber, Ljubljana.

Pred zlatnim tabernakljem.

Tiho prišla je v belih sandalah bela deva pred rožni oltar.

„Svilene rože in tihl metulčki (rdeče zavese), kaj ste vse kamen, trd kremen postale nocoj?

Oj — morda nekorektna sem bila do vaših obrazov, beli cvetovi v pisanih vazah?

In marmorni angeli z vihravimi krili, kaj zrete svetniške obraze v čudnih ekstazah? —

Oj — v hrepenenju tenke mesečine v vilinske gradove me peljel dragi je fantič moj!“

V naročje vetrov je odšla, ko dala koralde Mariji Regini je v dar.

Lotyš, Ljubljana:

Bolečina.

Kadar zarja v uri večerni, vsa zlata,
nad gorami svoje prečiste dlani razprostre,
kot da angeli Božji pogrinjajo rožne tančice —
o, kako je tedaj moja duša bogata!

In čuti se lahko kot ptica
v poletu čez morje . . . in hoče,
da vsaj za hip bi v Gospoda roke,
presvete, mislost sijoče,
gledati smela . . . a čuti,
kako mu je daleč, daleč . . . in k Njemu ne sme . . .
In ji tako težko je v tej spoznanja minuti . . .

M. Soljačić:

Robovi.

Posedali smo iznova
na stara mesta robova.
Sad sena čeka grobova,
da mlade proždre nas.

I reski jedan glas
po stazi našoj zvekeće,
ko jato vrana krekeće,
i ruga nam se — Fuj!

A naš je život tuj,
ko jedna klada drvena,
bez duše, poka crvena
i gnijje u sav mah.

Ej, bedni ljudi, prah
na putu našem mlruje
i srca se dodiruje
tek prazna neka reč!

I nismo mi ko peč,
što gnevnim bukti plamenom,
i duše žarkim znamenom
u silni ne će jad.

A večni ovaj glad
i hladni ovi umovi,
ko hrapavi su drumovi
i gvozden, teški bič.

O, novi dižuć krič
do zvezda da se vinuti,
a onda blistav sinuti
na mlaki ovaj hum!

I svaku stazu, drum
probudit da je radošću
sunaca belih, mladošću
orlova žarkih svih!

Da jednom prasnu tih
života naših kresovi
i ovenčani besovi
rasprše bleđi mir!

J. Š. — Paris:

La Rêforme sociale.

(1920, 40. godište.)

La Rêforme sociale jest jedna od najstarijih francuskih socijalnih revija. Oko nje se okupila većina savremenih katoličkih socijalnih teoretičara. Osnovao ju je Le Play god. 1880. kao bulletin društva „Société de l'économie sociale“. Zadaća je ovome društvu, da po metodi opservacije proučava različite socijalne uređaje, koji se osnivaju na porodici, pa da ta opažanja, nazvana mononografijama porodica, izdaje bilo u „Ref. sociale“, bilo kao posebna djela.

Budući da nauka Le Play-eva zauzima veoma važno mjesto u povijesti socijalnih znanosti u Francuskoj, a i sada zauzima vidno mjesto među savremenim političkim ekonomima škola, koja se osnovala na nauci Le Play-evoj, zato je potrebno, da se upoznamo s metodom, doktrinom i praktičnim radom ovoga francuskoga sociologa.

Metoda opservacije jest induktivna metoda, koja se sastoji u potankom proučavanju društvenih činjenica. Na osnovu proučenih činjenica dolazi do općih zakona, po kojima se mora urediti ljudsko društvo. Ove socijalne činjenice upoznaju učenjaci sociolozi, putujući i promatrajući različite društvene milieu-e i sastavljajući statistiku proučenih uređaja.

Ova se Le Play-eva metoda opservacije javlja u isto vrijeme s njemačkom historičkom školom (Roscher, Schmoller, Wagner i t. d.), koja je u historiji tražila korjene današnjega društva, oslanjajući se na konstatirane činjenice. Le Play-eva se metoda ipak markantno razlikuje u primjeni i izvodima iz tih proučenih činjenica. Austrijska škola nastavlja na te činjenice i progresivno razvija plan o novom društvenom uređaju. Le Play se pak ustavlja u prošlosti i konstatira nakon dugogodišnjega proučavanja svih rasa cijeloga svijeta: „U osnovnim točkama socijalne znanosti nema ništa nova da se pronade, u ovoj je znanosti novo samo ono, što se zaboravilo“.*

Nauka je Le Play-eva s obzirom na principe izložene u metodi konzervativna. Cilj je studija Le Play-u: upoznavanje običaja i institucija, od kojih odabire za uzor uređenja društva one, na kojima je osigurano društvu mir i stabilnost. Njegova je škola obilježena kao „škola socijalnog mira“. Princip toga socijalnog mira jest takovo uređenje društva, koje će bezuvjetno priskrbiti svima individuima dva dobra: spoznaju moralnoga zakona i kruh svagdašnji. Budući da današnje društvo nije takovo, to Le Play traži, da se društvo vrati onome poretku u prošlosti, koji se osnivao potpuno na principima socijalnog mira. Ovaj povratak natrag karakterizira Le Play-a kao konzervativca, tradicionalistu.

Karakteristična je Le Play-eva klasifikacija društvenih uređaja u povjesnom razvoju čovječanstva. Uzimajući za osnov društvenoga poretka uređenje familije, razlikuje on 4 vrsti uređenja društva. Prelazeći preko triju društvenih tvorka, koje su se osnivale na organizaciji porodice, preko 1. tvorbe plemena jednostavnih i sretnih, 2. plemena kompliciranih i sretnih, 3. plemena kompliciranih i trpećih, dolazi do 4. društvene tvorbe: plemena kompliciranih i reformiranih. To su ona, koja se vraćaju starim običajima narodnim i mjesnim iz sretnih vremena. Ova akcija jest reforma. I u ovom se smjeru prikazuje Le Play kao reformist.

Osnov ovoj reformi, ovome sretnome društvenome poretku, gdje vlada mir bez pomoći sile, jest trovrsta autoritet: autoritet oca u familiji, vlasnika u tvornici, autoritet socijalne vlasti (Crkve i države) u javnom poretku.

Konstrukcija sretnog društva počiva na sedam bitnih elemenata, koji sačinjavaju „édifice social“. Osnov je toj zgradi dekalog i očinska vlast; vezivo su religija i suverenitet; a gradivo jest posjed zemljišta u trojakoj formi: općina, individualno vlasništvo i patronaža. Stabilitet se ovoga poretka ima održati slobodnim sporazumom pojedinih autoriteta.

* Les ouvriers européens, t. I.
La méthode d' observation, Str. 90. (Tours 1879.)

Društvena mu je jedinica porodica. Ideal mu je stabilna porodica (famille sonche), koja veže tradiciju s novim težnjama. Ta se porodica uzdržava trajno preko jednoga baštinka, koji uzdržava gospodarstvo i tradiciju, a ostali potomci sele snabdjeveni dovoljnom opremom od kuće matice.

Ovi elementi njegove nauke prikazuju nam ga dakle kao tradicionalistu, ali koji teži za napretkom. Promjene se nemaju zbivati u moralnom poretku nego u materijalnom. Ali Le Play se nije bavio mnogo ovim promjenama u materijalnom poretku, koje pripadaju političkoj ekonomiji. Le Play je u prvom redu socijološki analitik. U pitanjima političke ekonomije prihvaća on liberalnu struju ekonomista, jer njihovi principi odgovaraju njegovim principima „socijalnog sporazuma autoriteta“. Stoga on ne razumijeva značenja kooperativne organizacije, ni profesionalne korporativne organizacije. Njegov je pogled upravljen u prošlost, i on želi reformu u svom zacrtanom smjeru nadajući se, da će socijalne krize dovesti trpeće društvo, da se vrati poretku, kako ga je on zamišljao. Međutim smjer je organizacije krenuo u prilog profesionalnih korporacija i kooperativnih organizacija i Le Play ostaje bez utjecaja na sanaciju i reformu socijalnih prilika.

Djela Le Play-eva su zamašna. Premda su određena za reformu, za praktični rad, ipak ostaju u sferi teorije.

Obilno gradivo, što ga je sakupio na svojim čestim putovanjima (od 1829.—1879.) po čitavome svijetu, izdao je u opsežnim serijama: „Les ouvriers européens“ u 6 knjiga i „Les ouvriers des deux mondes“ u 3 serije (po 5 volumena). Ta djela ostaju i nadalje važnim izvorom za upoznavanje radničkog staleža i radnih prilika u XIX. vijeku. Svoju je teoriju izložio u posebnoj knjizi „La réforme sociale“, „L'organisation du travail“ (Tours 1871.) etc.

God. 1856. je osnovao u Parizu „Société d'économie sociale“, koje postoji još i danas imajući brojno članstvo.

U provinciji su se konstituirale mnoge brojne „Unions de la paix sociale“ s teoretskom svrhom izučavanja milieu-a.

Le Play je nadahnuo svoje vrijeme mnogim ispravnim idejama, razbio je mnoge zablude, pogotovo „lažne dogme od 1879.“ (kako ih on naziva) i tako je imao znatan utjecaj na katolički socijalni pokret. I njegovi savremenici i kasniji socijolozi crpe mnoge principe od Le Play-a naročito o porodici, autoritetu i moralu. Mnogo ima zajedničkih točaka i s liberalnim katolicima i sa socijalnima. Najoštrija se kritika diže protiv njega sa strane katoličkih demokrata. Najveća je objekcija, što je upravlja na nj abbé Elie Blanc, da nije znao naći prave sredine između liberalizma i socijalizma. Liberalizmu pravi prevelike koncesije, a s druge strane ograničuje individualnu slobodu autoritetima i patronažom. Tako da je žrtvovao napredak duhu tradicije. Le Play nije znao dati pravi smjer svojemu radu. Njegov je sistem imao praktičnu zadaću: reformu, a on se nije maknuo iz sfere teorije.

Škola, koja se osnovala iza smrti Le Play-eve 1882. na njegovim principima, bila je veoma brojna. Učenici nastavše posao u „Société d'économie sociale“ izdavajući i nadalje monografije u „Réf. sociale“ i u „Les ouvriers des deux mondes“. No učenici se u svojim opservacijama ograničiše na puke konstatacije ne podajući više izvoda i zaključaka, osim koliko ih je iznio učitelj. Ova ukočenost škole potakne elastičnije

duhove, da se odijele. God. 1886. osnuje Demolins saradnik „Ref. sociale“ novu reviju „La Science sociale“, koja se ne će zadržati samo u analizi, nego će njegovati i sintezu, znanstvenu kvalifikaciju izvoda iz predočene analize.

„La Rêforme sociale“ je primila ovu secesiju s velikim začuđenjem i nastavila svoj smjer dirljivom mirnoćom.

Međutim se „Science sociale“ razvija i u načelima te se oko 1880. ustavlja u čistom individualizmu.

I „La Rêforme sociale“ kreće sve više strujom ekonomskoga liberalizma. Želeći okupiti „sve ljude dobre volje za socijalni mir“ sabire ona sve više liberalnih elemenata te se osjeća sve snažnija akcentuacija ekonomskoga liberalizma. S druge strane prodiru u nju sve više ljudi konzervativne orijentacije, kojima se doktrina Le Play-a čini najpodjednijom teorijom za njihovu konzervativnu dispoziciju. Tako karakter škole postaje u novije vrijeme konzervativno liberalni.

Škola Le Play-eva okuplja veliki dio katoličkih socijalnih teoretika. U njoj se nalaze profesori političke ekonomije s pravnih fakulteta, sa „Škole političkih znanosti“, sa „Institut de France“, koji po svojoj erudiciji uživaju veliki ugled.

„La Rêforme sociale“ je donijela u prošleme godištu mnogo vrsnih članaka o pitanju stanova, skupoće, radničkih plaća, o renovaciji iz rata i t. d. Svaki broj sadržava uz kapitalni članak pregled po različitim zemljama, i recenziju knjiga. Važniji saradnici su Souchon, Doin, Blondel, Lepelletier, Mâitre.

No svi ovi učenici ostaju još teoretskiji od svojega učitelja. Razlika još veća u tome, što je Le Play izučavao radnike na vrelu njihova života, a njegovi učenici konzultiraju tvorničare. Protiv milijunske armade socijalističkoga radništva ne može ta škola postaviti nikakove organizacije. Ekonomski liberalizam ne može naći odjeka u radništvu, a i socijalne reforme moraju biti konkretne i odgovarati potrebama vremena. Lijep moralni osnov Le Play-eve teorije ne će se moći realizirati radi utopističkoga shvaćanja društvenoga poretka. Cijeli niz francuskih katoličkih sociologa ne će moći koristiti sa svom svojom erudicijom sadašnjemu društvu.

Mihajlo Firak:

Зapisci.

Gledaj više u sebe, nego u svijet, traži sreću najprije u sebi, a onda istom u svijetu. Jer temelj i bitni uvjet sreće si ti, a svijet je samo okvir za nju, mjesto, gdje ćeš je realizirati. „Smij se onom, koji traži sreću iza gora! Jer u duši svojoj na dnu tražiti je mora“ — te slabe stihove sam već davno napisao, a istom sada vidim duboki njihov smisao — osnovnu istinu života, osnovicu čitavog našeg života. Ova sloboda, koju svi toliko traže i proglašuju, sama po sebi ne će dati nikome sreće i zadovoljstva, ako se ne bude nju dobro uporabilo, ako ona ne postane samo prilikom, uvjetom, da uzmognemo pokazati, iznijeti sebe, dati joj svoju dušu, sadržaj i smisao. Ne znam, gdje sam to čitao, da sreća nije učinak mehaničkog sklada vanjskih

uvjeta, nego da sreća dolazi od nas, iz naše duše, iz čitavog našeg duševnog života. I doista — sloboda i mnoge druge stvari samo su **uvjeti** sreće, a ne sama sreća. U potpunoj slobodi i usred najljepših prilika možemo biti baš tako nesretnima, kao u ropstvu, siromaštvu i sl. Ne možemo zamijeniti sredstava sa svrhom! Svrha nam je svestrano usavršenje za život po Božjoj volji, sloboda je samo, ne apsolutno nužno sredstvo, kojim se u postizavanju te svrhe služimo.

21. II. — Ako veliki čovjek mrzi niske, obične ljude, to je znak, da je on ohol, a baš tom ohološću zbacujem sebe sa svojih visina i savnjuje se s onima, koje omalovažava. Veliki čovjek može za svoju nižu braću imati samo ljubav i samilost. Visoki čovjek ne može biti niskim, a takav bi bio, kada bi prezirao niže od sebe.

— — — — —
Materija neka se ponizuje, a duh neka se diže u visine, k nebu, k suncu. Sursum corda!

28. VI. — Čist od pažuda!... Koliko ljepote, koliko uživanja, kad je čovjek svijestan čistoće misli, želja i svojih djela! Tada je oko mirno i jasno gleda — prezire svijet i ljude, savjest je zadovoljna, u grudima mir; lagano i neopazice razlijeva se taj radostan mir po nutrini i lagašnim talasićima plače slobodno srce. Tada duša osjeća svoje dostojanstvo, širi lagana bijela krila, da uzleti na visove misli, k bijelim oblacima, k plavom nebu i zlatnom suncu. To je ljepota! Neiscrpiv izvor radosti, rumenih sanja i visokih čistih poriva. — Čistoćo! Vladaј na vijeke u mojoj duši, posvećuj moje rumene sanje, moje nevine želje i moje porive za zlatnim suncem! Da znaš, kako te ljubim, kako žedjam tvoje životvorne vode! Bez tebe nema meni života — to jasno gledam — jer u tebi je život moje duše, jer ti je hraniš nezemaljskom hranom i pojiš životvornom vođom. O, veseli se u meni na vijeke! — — —

M. S.

Najmlađima.

Svjetski rat stvorio je nove poglede i ulio novo jedno raspoloženje u život evropskih naroda. Novi duh, koji je isklisio iz potrebe jedne velike sreće, drma čitavim svijetom. Solidno svaćanje života još je daleko, jer fali orijentacija, koja bi upućivala ljude na neprocjenivost njihove vrednote. Teško će to ići, jer nemamo snažnih individuuma, koji bi se s neiskazanom radošću bacili na rad i bili voljni da se žrtvuju i podižu. Čovječanstvu fali unutarnja izgradnja. Oni, koji rade, idu za senzacijama,

a to je zlo. Pretenzije su pohvalne, ali one moraju provirati iz uvjerenja, da je svaki čovjek pozvan na jednu misiju. Preporod duša leži na nama, i ako toga nijesmo svijesni, ništa smo. Tudinci uvijek i posvuda.

Uvjerjenje: „*deorum enim genus sumus*“, da izbija, drugovi, iz svakoga našeg pogleda, duše naše da su velike i srca naša vedra i nasmijana! To je potrebno za misiju i za pokret. Jer bez opsežnog unutarnjeg veselja ništa nema i deviza naša: obnoviti sve u Hristu, ostat će glas, što vapi. Veselje u mislima, veselje u radu!

Kad su naši stariji mislili na obnovu, htjeli su da se ona provede u svim pravcima javnoga života. I zbilja, oni su tako u širinu zahvatili. Početak svakoga života izražuje se u pjesmi, jer svako je stvaranje radost. Tako je bilo u prvom početku našega pokreta. Sve je bilo veliko, sjajno i neočekivano. Ali kasnije, kad je nadošlo realnije shvaćanje, naši ljudi morali su uprijeti pogled u život. Ovaj se je morao pridignuti i ljudi su se s veseljem na to dali. Inicijativa se primila iz Slovenije i mi uspijevamo. Organizacija je naša solidna. Rad pokreta našega opaža se u svim pojavama javnoga života. Zato je pok. Krek neizrecivo veći od I. Meštrovića.

Naš se pokret uistinu još uvijek bori, ali naše su pozicije neosvojive. Stojimo čvrsto. Stvaramo individue i hoćemo katoličku dušu naroda. Ova će se morati pojaviti i izražavati u svim smjerovima. Kad odgojimo narod i inteligenciju, onda treba misliti na uzdržavanje. Za sve se već više manje pobrinulo, ali onoga, što imadu ostali veliki narodi, mi još nemamo. Nemamo katol. literature. Tu treba tek stvarati. Stoga se obraćamo na vas, najmlađi naši, i otvaramo vam „Zoru-Luč“, koja će primiti svaki smiješak i svaki zanos vaš. Samo da je vedar i nepatvoren!

Veliki su poleti mladosti vaše i daleki su pogledi vaši. Svaki od Vas neizmjerljivo vrijedi i svaki od vas pozvan je na nešto, jer svi mi nosimo u sebi vrednotu i odgovornost. Stoga svatko neka radi, kako i koliko može.

Svi ste vi puni mladosti i poezije. I svi se vi zanosite. Ali jedno vam preporučam: mislite na ekonomiju sila! Svatko neka radi ondje, gdje je siguran, da će uspjeti. Darovi su razdijeljeni i ne može svatko sve. Tko misli, da je pozvan, da gospodarski i socijalno radi za narod, neka ide i neka se žrtvuje. Tko misli, da je organizator, neka uvećano i postepeno zagledava u život i skuplja snagu i energiju veliku! Svima je potreban duh, jaki duh veselja, vedre mistike, unutarnja izgradnja i poklik: „A, ja sin sam muza, a ja brat sam zvijezda.“ (I. Poljak).

Sve kod nas treba da bude pjesničko, sve zanosno, a zanos je pjesma. Harmonija čitavoga našega rada i nastojanja neka nam je uvijek pred očima! Ništa ne smijemo omalovažavati.

Stoga vi, koji osjećate u sebi ogran i zvanje ove vedre katoličke poezije, nemojte ga prigušiti, nego sa samosviješću stupite naprijed i kliknite: evo nas! Rad je i to. Veliki rad, koji traži mnogo energije, mnogo samoprijegora i mnogo smijeha. Rad duša nasmijsanih, koje hoće da presađuju svoju sreću, i da sve zvoni proljećima velikim i lijepim.

Drugovi, učite iz života i iz knjiga! Shvaćajte duboko! A kad budete svijesni, da je rad vaš zreo, onda se javite, da i mi jednom već uzmognemo računati s umjetnicima — Vječnoga perla!

A. Šop:

On.

Poći ću . . . Da ja ću poći
 ko prosjak okolo, i pružit ću ruke
 za darak koji pogrde i muke.
 — — A on još ne će doći.

Mislit ću, da nosim oči
 i glave žive pregaranja moga;
 i redat ću ih sred oltara svoga. —
 — — A on još ne će doći.

Ko sjena nijema ja ću kleknut tada
 pred Raspetoga slikom
 i prigušenim vapiti ću krikom :

O, gdje si sunce smirenja i nada?
 — — Na licu svetom oštra bol će brecat.
 A duša moja pod križem će jecat . . .
 i tu ću čekat, dok ne dođe On.

N. Šop:

Goro moja!

Oj, zeleni,
 Daj ne veni,
 Goro, moja!
 Tvoje lišće
 Tuga stišće
 S nepokoja.

Tvoji luzi
 Svi u tuzi
 Mrtvi stoje.

Tvoje sjene
 Sveđ studene
 Srce moje!

Vedra sreća
 Pramaljeća
 Tu je cvala.

Gdje je sada?
 — S teških jada
 Je opala.

Oj, zeleni
 Daj ne veni,
 Mila goro!

Jer bez tebe
 — Al' to zebe —
 Mrijet bih moro.

N. Šop:

Sjedio sam tude...

Sjedio sam tude ispod lipe stare,
 Slušo kako šumi njeno zelen-lišće,
 Čutio sam, da me neka tuga stišće,
 Čitajući svoje davne memoare.

Šumorilo lišće, ko da tajnim glasom
 Iz davnine zove uminula bića,
 Da im nove zgrade i nezgode priča,
 I razbije tugu jednim znanim časom.

Nikog nije bilo, nitko došo nije
 Ispod ove puste, ispod lipe stare —
 Pustio sam svoje davne memoare,
 Da im vjetar pusti stare strane vije...

Josip Vrana:

Uze.

(Reminiscencije.)

I.

Ala je u tom uredu sparno. Sve same knjige, izlizane, otrcane. Jedva imade prazan prostor za stô. Sve je bijemo. Kroz poluprozor se svijetli modro nebo. Nikada sunca. Ured napola pod zemljom!

Već su tri godine, kako ovdje sjedim. Još nije vrijeme da izađem. Nemam posla. Što ću?

Jutros me pohodio Oton. U meni se nešto diže. Nesvjest će me!..

— Gospodice, u Vašim očima gori intiman sjaj! —

A sve samo sopće, sve se trese. Još na mladom mu licu vidim duboke brazde. Majko!

U stolu mi je kita cvijeća, što mi je on poklonio.

Ne smijem da je bacim. A ne mogu ni da je stavim na stô! Muka! Ali što je to uz nju? Sličica. Čitam: „Svoje srce neću nikome predati, već ću ga čisto čuvati za Isusa“. Krvlju ispisano. O, sretni dani, gdje ste?

Sjećam se. Taknulo me. Ne znam, što je bilo, ali kad su mi govorili o udaji, bježala sam. Ili kad su mi govorili za kojeg mladog gospodina. Izbjegavala sam društvo, jer se u njemu najviše o tome govori. Molila sam se. Kad sam god mogla, pobjegla sam u crkvu. Inače sam se krišom kod kuće molila. Dušu mi obujmivalo nešto veliko. I nosilo me. Ja ne znam, ali su me sestre počele nekako čudno promatrati. Osobito majka. Ali ipak: šutjela je.

Na ispovijedi sam govorila, kako me muči nešto neodređeno, osobito kad molim, kako mi je neugodno ići na zabave. Kako mi je često u društvu, kad se govori o običnim stvarima, neugodno. Ali gospodin župnik nije se na to mnogo obazirao: zadavao mi je samo sve to manje pokore. Uto je nadošlo vrijeme misija. Otac Petar. Ja ne znam, nijesam

ga odonda nikada vidjela, ali su ga svi držali svetim. Razgalila sam mu dušu: sve moje muke, neizvjesnost, ali sam se bojala reći mu nešto, o čemu još ni sama nijesam bila na čistu. No on me je bez okolišanja zapitao:
— Htjeli biste u samostan?

Ja ne znam, zašto sam se tih riječi tako prestrašila, ali sam bila jako tronuta i spustila glavu na klecalo.

Dà, a dušom mi prostrujala rajska milina.

II.

Nije bilo dugo iza toga. Sestre su mi se rugale, onako jogunasto, da sam prolazeći ulicom na jednog gospodičića ispod oka pogledala.

— Gospodin je Milan iz dobre obitelji, rekla je majka, a i otac ga veoma hvali.

— Ja se ne ću udavati, usprotivila sam se, zastirući pregačom lice . . . Što je meni do Milana?

— Nego ćeš u opatice, ha!?

Ja ne znam, zašto su na me tako graknule. Majka me je mrko pogledala. Zar može tako da pogleda majka? I okrenuvši se na stranu reče:

— Još nešto!?

Podveče me pozvala k sebi i počela me gladiti: govorila mi je, kako je već stara, a sestre misle samo na udaju. Kad se udadu, ne će je se ni sjetiti. A i ja sam nakanila da je ostavim?

— Ne ću, mama, ne ću te nikada zapustiti.

III.

Zar sam zaboravila na samostan? Nijesam.

Ali oca Petra nije više bilo.

Za kratko vrijeme dala me u ured. Prihod je slab. A zar ćeš pustiti, da se ja stara mučim?

Teško sam se priučila na novu okolinu. Ispočetka nijesam ni opazila, kako me svi s nekim zlim smiješkom zadovoljstva promatraju, a jedan je rekao:

— Mastan zalogaj.

Morala sam biti lijepo odjevena, uvijek se smiješkati, skakutati oko njih, kao golubica, ništa ne uzeti za zlo, ništa, kad bih najradije bila pobjegla, kad se u meni nešto povraćalo.

Jesam li to činila? Nijesam.

Zato sam uvijek morala primati ukore, što sam tako tupa. Često sam morala slušati i prijetnje otpuštenja.

Kad sam se kod kuće potužila majci, ukorila me, što tako lako shvaćam život. Rekla mi:

— Moja kćerko, trpi! Zar misliš, da sam vas ja tako lako othranila?

I nosila sam joj zasluzbu. I htjela sam biti uslužna. Ali u meni se nešto prevraćalo.

IV.

Napokon sam dobila svoju sobu. Bilo mi je lakše.

Već otprije majka mi je natucala o nekom Otonu. Ja nijesam na to mnogo mislila. Jedina mi briga bila samo ona. Mislila bih još na nešto drugo, ali nijesam imala kada.

Jednom, baš su tomu tri tjedna, posjetio me ovdje u uredu. Ja ne znam, meni nijesu sva mlada gospoda tako odvratna, ali mi se u duši pred njim grstilo. Ovdje je kita, što mi je jutros donio. Ne mogu da mu je povratim. Što bi mi rekla majka!? Ali ne mogu ni da je zadržim. Ovdje: ne mogu, ondje: ne mogu. Nigdje! Nigdje! . . .

Tamo visoko lete dva ždrala. Gledam ih kroz prozor. Slobodni su, a ja: u zatvoru. Što mogu?

Da bježim? U samostan? Majka!

Majko, ja idem, da se posvetim za tebe!

Vilko:

Ja čeznem . . .

Kap po kap se jesenske kiše na zemlju ruši.
Još malo i pasti će tama po obzorju cijelom
Ja gledam oblake sive i čeznem u duši
Da li će ikada doći svibanj sa cvijetnim odijelom?

Što stojite sad ovdje oblaci sivi, gusti?
Bježite! Nebesko mi plavilo pokažite milo;
Jer čeznem za nebom vedrim i zrakama sunca,
U svemirski kraj me dignite! Tu dobro mi je bilo . . .

Ja hoću da nebo sunce rosi;
Ja čeznem za suncem i duša ga moja prosi.

Ivo Horvat:

Grad.

Jutro . . . Grad ovila magla plava.
Tmurne kuće i stijene puste
vire iz koprene plave, guste.
Tiho — a sve još u gradu spava.

A danom, kad buka i sunca toplota
oživi grad, ulice prašne i duge
pune su smijeha i tuge.
I prolazi povorka — ali bez života.

Lica puna boli i smijeha i sjete,
kad zamire sunce
i kad buka mine,
sred zamamne tmine
— u noć lete.

Nadan:

Mi kujemo.

Mi kujemo mač u osvetnoj vatri,
Što sloboda ju jari.
Mi kujemo mač več godine mnoge,
Več dugo nam vatra se žari.

Mi hočemo rat! Ko oluja silna
Hrupit će naša snaga;
Mi ćemo ići kroz suze i boli
A s nama sloboda će draga.

Mi smo ko divi. Spavasmo dugo.
Zaboravi nas svijet.
Al' sada smo silni. Od svega smo jači,
Jer uz nas je čaroban cvijet.

Idemo sada uz tutanj gromova,
Svatko oružje bira.
Poplavit ćemo svijet i klecavi
Poći k našoj Kraljici Mira.

KULTURNI VJESNIK.

Tihl jubilej. (Dopis iz kn-šk. zavodov sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano.) Tihl je šel mimo nas, gojencev, jubilej, tako tihl, da smo se ga komaj zavedli, ali se ga nekateri celo zavedli niso. Dokončali sme pedeseti letnik Domaćih vaj. Še več: sedemdeseto leto teče, odkar so dobili v Alojzijevišču (predhodniku zavodov sv. Stanislava) prvi literarni list, ki ga omenjajo tudi slovstvene zgodovine, namreč Slovensko Daničico, ki ji je bil urednik osmošolec Marn in pisar četrti-šolec Stritar (1851).¹

Koliko mladostnega dela je v teh knjigah, koliko idej, ki so zrcalo dljakovih teženj, koliko hrepe-

nenja po duševnem razmahu... Ne mislim na dolgo razpravljati o zgodovini lista. Le nekatere može pogledjmo, može, ki jih najdemo pred leti pri tem listu in ki jih vidimo danes kot stebre v narodu, ko nam v knjigah kažejo in črtajo smernice za nov rod. Gotovo ne pretiravam, da je pri večini teh mož zasluga Vaj, da danes aktivno delujejo. V Vajah so se prvokrat učili izražati svoje misli in vtise, v njih so prvokrat stopili pred ožjo javnost: gojence v zavodu. Pri delu v Vajah so dobili močatost in odločnost, s katero danes nastopajo kot voditelji naroda in branilci krščanske misli.

Med sotrudniki je v prvi vrsti naš ljubljani vladika, škof ljubljanski, dr. Anton Bonaventura Jeglič.

¹) Rokopis je v kongregacijski knjižnici v zavodu, kjer so tudi vsi letniki Domaćih vaj.

Kot osmoškolec je bil med ustanovitelj Vaj (1868/69) in njih glavni sotrudnik. Do enake stanovske časti se je povspel sedmi urednik Domaćih Vaj, bivši tržaški škof in naš sedanji rektor dr. Karlin. Odlična mesta na vseučilišćih zasedajo bovsji uredniki i sotrudniki Vaj: brata dr. Ušenićnika, dr. Grivec, dr. Dobovec, dr. Cankar, dr. Kimovec (ki je že kot osmošolec poklonil latinsko mašo dr. Missii), dr. Fabijan, dr. Opeka, dr. Šarabon, dr. Mantuani itd., da ne omenim še dr. Prijatelja, nekđaj vnetega sotrudnika in risarja. Med politiki smo imeli dr. Kreka in njegova ućenca dr. Pogaćnika; v bogoslovnih vedah dr. F. Lampeta, dr. Pećjaka in še nebroj drugih duhovikov, ki so vsi napravili prvo šolo pri Domaćih Vajah.

Sotrudniki „Dom in Sveta“ kot Finžgar (primerjaj njegovo sodbo o Vajah v dr. Cankarjevih „Obiskih!“), Vened-Prelesnik, Medved, Hribar, Opeka, Volje in že najmlajši: Dornik, kritik Koblar i dr., nebroj vzgojteljev naroda in poseboj mladine, vsi ti so pričeli in poskušali svoje zmožnosti najprej pri Vajah.

Tih je bil jubilej naših Domaćih Vaj, gotovo preth. Te vrste naj pokažejo vsaj malo veliki pomen tega listića. Kdor bo hotel podati popolno sliko katerega naših velikih mož, n. pr. dr. Kreka, bo moral vpoštovati tudi Vaje. V njih bo našel prve njegove pesmice, prve njegove sestavke in zanimive polemike s sošolci. Dejstvo, da mora že danes vsak slovstveni zgodovinar vpoštovati Domaće Vaje, pa je najlepša čast, najlepše slavlje naših Vaj. Petdesetletno delo, nagromadeno v Vajah, pa naj služi nam vsem v zgled. Mladost je doba kovanja, razmaha, poleta. To porabimo in s korajžo bomo stopili enkrat pred narod. Tine Debeljak.

Izložbá Marka Rašice. (Studenti, Ullrichov salon.) Video sam

izložbu Marka Rašice u Dubrovniku god. 1915. i moram priznati, da je bila kudikámo bolja nego ova. Onda je Rašica istupio pred nas, da nam pokaže sve svoje odlike, preciznost i raznovrsnost tehnike, i iskrenu umetničku intuiciju. „Začarani konji“, „Talijanka“, Naslovni list samoubojce“, „Čežnja“, neki graciozni cvetovi i raznovrsni pejzaži pokazaše nam umetnika zamerne okretnosti, originalna izražaja i duboke zamisli. Sve ove slike stadoše mi u pameti, pa se još rado setim lepá utiska, koji su na me učinili. Čini se međutim, da ova najnovija izložba nije ni išla za tim, da nam dokumentuje umetnikov napredak, a još manje kakav novi odsek njegova umetničkog života. Tu nema ni jedne slike većeš zamašaja. Ne ću time da je podcenim niti omalovažim, jer još uvek pokazuje neosporiv Rašićin talenat, ali bi hteo ipak upozoriti zainteresovane, da se je I. M. u feuilletonu „Narodne politike“ i previše zaletio, kad je hteo rećenu izložbu uzdići na više mesto, nego joj po pravici pripada, a sve osvrćući se na prošli rad i uspehe umetnikove, o kojima sam i ja na početku natuknuo, a to opet zato da pokažem, kako malo nova videsmo ovog puta. „Bogorodica“ je naime bila već onda zasnovana, a „Pinije“ su bile zastupane u malim varijantama u više primeraka, kao što i ornamentika. Glavni pak sadržaj ove izložbe su akvareli i neke malene marine. Dakle akvareli! Oni se uzdižu nad sve ostalo, i odlikuju se zamernom gracioznošću. „Turska kuća u Bakru“, „Kuća sa Medveščaka“ i „Brodice“ pokazuju, da je Rašica majstor u slikanju prirode akvarelom. Sve su nuance svetla i predmeta doterane, a boje čiste, da ih odavna čistijih ne videh. Osobito „Brodice“ upadaju u oko. Bez svake afektacije podao nam je umetnik sliku mirne morske luke sa nekoliko brodica.

More, nebo i same lađe kao da su staklene. Ostali pejzaži na ulje su više manje dražesni, no previše maleni, a ponajviše uzeti iz romantične dubrovačke okolice. Tako „Boninovo“, koje je nepotrebno bilo nazvati „Bella vista“, „Špilja pod Gospom“, „Vidik s Petke“ i t. d. podsete onoga, koji je jednom pohodio Dubrovnik, ili je u njemu prebivao, na vanredne prirodne krasote, ali ga ujedno nervoziraju svojom preteranom minijaturom.

Rašica je simpatičan sa svojim stablima, navlastito „pinijama“, koje prikazuje na originalan način. Krošnje su mu jedinstvene. Ne pravi razmaka od grane do grane, već ih veže skupa i zaokruži karakterističnom ovalnom linijom, što dava slici poseban štimung. Jedinstvenost krošnje nije jednolična. Grane su ipak izdiferencirane i to raznim nuancama boja. Ovde je spomenuti dekorativni pauneau „Pinije“, pejzaž „Dubravicu“ i osnutak za mozaik „Dva su bora naporedo rasla“, što pokazuje dolično dekorativnu vještinu. Portreti su slabi. Nemaју posebna psihološkog izražaja, nemaју osobitih zanimivosti, to su više manje vanjske forme bez jačeg psihičkog efekta, pa djeluju posve banalno. Dade se dohledati „Studija starca“. Posebna je slika „Anno 1914.“ potpuno simbolistička. Simbolistika nije bila u novije vreme u modi, jer je dosadivalo rešavati njeno značenje, ali reklo bi se, da su se počeli opet njome zanimati, barem najavljuje „Kazališni list“ jedno originalno domaće simbolistično delo, koje će biti kroz ovu godinu prikazivano. Uostalom slika ima jačine boja i finesu prelevanja. Rašica je profesor ornamentike na zagrebačkoj obrtnoj školi, pa se naravno mnogo zanima i tom granom slikarstva. To pokazuje ciklus radnja za caklišta, od kojih su neke, ako se ne varam, bile 1915. god. i u Dubrovniku. Mora

se naglasiti osobita spretnost, ukus i raznolikost.

Napokon preostaju religiozne slike. U sve su izložene tri: „Bogorodica“, „Sv. Jeronim“ i „Studija Apostola“. „Bogorodica“ je interesantna tesarska radnja osebuje izradbe za nas posebno zanimive. Na njoj je naime pokušao Rašica uneti narodnu ornamentiku, što mu je i uspelo, te čini potpunu harmoniju sa blagim izražajem majčina lica. Radnja je formirana velikim brojem raznobojnih kamena. Sama slika (lice Bogorodičino i Isusovo) uza svu lepotu izražaja ne deluje onako, kako bi se očekivalo, radi modrikastog kolorita, koji se previše ističe. Taj isti kolorit kvari malo dojam i kod sv. Ante u crkvi zagrebačkih Franjevac, kojega inače dr Iso Kršnjavi visoko uznosi. Ja nemam protiv toga ništa, samo ističem malen nedostatak. „Apostolova studija“ nije kao ni njegovi portreti izrazita, dok je sv. Jeronim preterano pokajan, te naginje k očaju. Prsni koš mu je veoma moderan, gotovo triangulističan.

Marko Rašica se interesuje, kako vidimo, a i bavi crkvenom umetnošću, pa je već ušao i u naše crkve. Kolikogod je radi ne upadanja u „moderne“ futurističke ekstravagantnosti zgodan, to opet nije jak, kao ni Bukovac, u izražavanju pobožnosti, koju je umeo zamerno obraditi pk. Medović. Time bismo svršili. Izložba nije podobna, da nam prikaže sve odlike Rašičine, pa mislim da to on njome nije ni hteo. Ipak stoji uvek na prikladnoj visini, te je kadra da posvedoči jak talenat. Još nam je spomenuti, da g. Rašica ima jedno veoma simpatično svojstvo, a to je, da se drži granica. On ne vidi umetnost, kao neki mladi, samo u glibu seksualnosti i golim ženskim portretima, već u prirodnim krasotama, koje Bog očituje javno ljudima i u zanosu svetaca, koji će,

nadamo se, još obilno okriti naše crkve mesto kojekakvih loših i neumetničkih knjiga.

Antun Padovan.

Ljubice.¹ Žene su u svim znatnijim pokretima igrale veliku ulogu. One su pomagale u početku kršćanstva, one će imati riječ i u doba rekristijanizacije Jugoslavije. Emancipacija, kako je danas sami ženski svijet zahteva, ne vodi na dobro. To vidimo na svakome koraku i to najviše škodi samome ugledu žene. Materinstvo i obitelj jesu ipak glavni uslovi katoličkih žena. Time nikako ne riješimo ženi jednu višu naobrazbu. Dapače! Žena mora i odgovarati i djelovati na društvo i obitelj, a svi mi tamo spadamo i sve odatle potječe.

Zato je i opravdana ona: Dobrih matera i mnogo djece daj nam, Gospode, pa smo spašeni!

Naš pok. vođa, dr. Mahnić, odobravao je i radovao se, što se naš pokret proširio i na učenice, a mi s veseljem gledamo, kako one rade žilavo i s uvjerenjem.

Dokaz zanosa naših kolegica jesu i „Ljubice“, što ih izdala „Danica“, organizacija učiteljskih pripravnica u samostanu čč. ss. milosrdnica u Zagrebu. Samo bismo željeli, da je došao i koji znanstveni članak. Inače dobro je. „Ljubice“ su urešene krasnim narodnim motivima. Tako, da je tu ornamentiku pohvalio i jedan priznati i vrijedni naš umjetnik, koji se baš u ornamentici odlikuje.

Na prvome mjestu treba spomenuti gđicu Anku Šop. Ona ima prilično lijepih stvari. Ona se razvija i uspjeh će, samo je poželjno, da mnogo promatra i dotjeruje se. Onda ćemo u njoj imati pjesnikinju: Eugeniju Šah. Premda je „Iz čete“ jedna intimna skica iz inter-

nata, ipak su njezine pjesme „Tihano“ i „Moje misli“ bolje.

Branka Marianac je romantičarka. U „Mjesečini“ iznosi impresije mjesečine u četiri godišnje dobi. Svi vole mjesečinu, veli ona. Talijanski pjesnik Carducci je na pr. ne može i naziva je nekako čudno. U ovoj crtiči imade i nedostataka. Refleksije nisu dovoljno jake. Stvar je dosta početnička, ali se ipak opaža, da je autorica na putu k prijelazu. Razvija se. Njezina pjesma „Pokraj Save“ je jedan pejzaž o zalazu sunca. Samo se ne doima komparacija u zadnjoj kitici.

Marija Keše ima jednu nježnu crticu: „Iz carstva liljana“. Lijepo je to, kad čovjeka zanosi bjelina liljanova. Razgovor između majke i male djevojčice sjeća na prvi dialog u Nazorovoj „Gospi od Snijega“. Samo što je većina radnja u „Ljubicama“ nekud fragmentarna.

Elza Begna napisala je „Romantiku“ i „Katin miraz“. Prva je radnja običan siže, obrađen bez pretenzija i zanimivosti. Donekle poučna stvarca, pa prema koncepciji „Ljubica“ nije ni spadala amo. „Katin miraz“ ima odlike naših starijih pripovjedača. Početak je napisan drugim stilom. Pjesma u prozi. Pače klasični metar. Distih. A to smeta. Uostalom crtica još nije svršena, pa ćemo se na nju osvrnuti, kad bude gotova.

„Zvezdana“ od gđice Mace Vitkovićeve je simpatična. I nju je inspirirala Nazorova: „Gospa od Snijega.“ Zvezdana i nije drugo.

Gđica Josipa Huk je toplo napisala nekoliko riječi u spomen pok. Betike Zapletal. A listak, a kulturni vijesnik i druge rubrike u „Ljubicama“? To manjka. Drugi puta i to čekamo.

„Danici“ želimo ustrajnost, pa će uspjeh biti dobar.

Kulturna načela Sokolstva u Češkoj i Jugoslaviji (Zagreb

¹) Izdala „Danica“, organizacija učiteljskih pripravnica u samostanu čč. ss. milosrdnica u Zagrebu. Cijena 3 dinara.

1920. — Nadb. tiskara. — Str. 68. Dobiva se kod HKNS. Kaptol 27. Cijena 6 K).

Ta, opsegom malena, ali puna sadržajem, te vanredno objektivno, jezgrovito i mirno pisana knjižica, mora da dokaže svakome, tko ljubi istinu i tko je hoće, da Sokol nije nikakova opće narodna organizacija, već naprotiv, da je on od naše narodne duše — pošto je odbacio bitnu oznaku njezinu: kršćanstvo — vrlo daleko, te da je Sokol čisto liberalna, naprednjačka institucija i da je takov također duh i rad njegov.

U ovoj knjižici prikazan je češki, slovenski i hrvatski Sokol. — Češki je najliberalniji. On se otvoreno bori protiv katolicizma, što dokazuje izjava sok. prvaka i sok. časopisa. Parola mu je: Sokol ne smije biti katolik. Stoga on radi u savezu sa „Slob. misli“ i propovijeda novu sok. religiju: obožavanje tijela i materije. — Za češkim Sokolom pošao je i slovenski, koji je izrazito liberalan, kulturkampferski i štafaža slov. demokratske stranke. — Hrv. Sokol bio je dugo indiferentan, ali kad je u novije doba došlo do ujedinjenja svega jug. sokolstva, počeli su u njemu — pod utjecajem Slovenaca — prevladavati liberalne ličnosti, koje nameću hrv. sokolstvu naprednjačku ideologiju i propovijedaju boj protiv „klerikalizma“.

Kad tu knjižicu proučimo, postaje nam jasno, da je sokolstvo daleko od religije i da stoga ni jedan naš čovjek ne smije i ne može biti Sokol. No budući da nam je gimnastika potrebna, jer kako kaže Pijo X.: „Dobra će i umjerena gimnastika koristiti ne samo zdravlju tijela, nego i spasu duše“ — to će svatko priznati, da nam je potreban i kat. gimn. pokret.

Budući, da je knjižica vrlo aktualna, to je dužnost svakoga našeg daka, da je nabavi i raširi u svojoj okolini.

D — sršk.

Zdravlje i moral, napisao Dr Orlić, izdao J. A. K. u Dubrovniku. Kao naslov ocjene ove knjige metnuo bih: nepotrebna knjiga. Svrha bi ovoj knjizi bila, da prikaže štetnost spolnih bolesti po zdravlje i po moral. Način, kojim je ova knjiga pisana, svakako ne će postići onaj cilj, za kojim je pisac išao. Ne samo, da ne će taj svoj cilj postići, nego će upravo protivno od toga postići. Tko želi uspješno djelovati protiv moderne razuzdanosti ljudi, mora se energično staviti na stanovište potpune i beziznimne suzdržljivosti. Pisac baš u tom griješi.

Na 12. str. vrlo dobro konstatuje, da se „ove bolesti mogu bolje sprječavati jačanjem moralnog osjećanja, čvrstinom karaktera i osjećanjem odgovornosti prema drugim ljudima (Boga ne ispušta op. p.), nego svim profilaktičkim higijenskim mjerama“.

Nadalje lijepo prikazuje, kako literatura, kazalište, moda propovijeda slobodnu ljubav. Na 14. i 15. str. nabraja sve posljedice spolnih bolesti, a na 16. str. ovako umuje: „Ovi rezultati su u toliko žalosniji, što medicina nije nemoćna prema ovim bolestima. Ona je u stanju da većinu rđavih posljedica spriječi.“

Gospodine doktore, ne radi se o tom, je li medicina nemoćna prema ovim bolestima ili nije, nego se radi o izgradnji karaktera mladih ljudi. Dobrobit naroda i države zahtijeva čvrste karaktere, a spolna razuzdanost čini ljude nekarakternim.

Ili kada se n. pr. na 19. str. ovo piše: „Bez sumnje je uzdržavanje nešto neprirodno i svaki zna, da ono prouzrokuje izvjesne neprijetnosti. Ali medicina ne pozna nijedne bolesti, koja bi mogla doći od uzdržavanja“ G. doktore, ili se borite protiv seksualne razuzdanosti ili lomite koplje za nju, ali nemojte sjediti na dvije stolice.

Ne obazirem se na to da nas kao katolike ne može onakva preporuka odgoja u seksualnim pitanjima zadovoljiti, jer mi imademo jačih motiva za uzgoj.

Svrha nije postignuta i zato je ne možemo preporučiti.

N. P.

Giovanni Papini je danas jedna od markantnijih i najsimpatičnijih ličnosti savremene književne Italije. Malo se o komu toliko pisalo, govorilo i debatiralo, koliko o ovom snažnom novotaru, smjelom avangardisti, odličnom književniku, filozofu i pjesniku. Počam od krugova trgovačkih pomoćnika i kračaraških novinara, pa do najelitnijih umjetničkih kružoka raspravljalo se o Papiniju za dugo vremena po svim kavanama, barima i javnim mjestima. Ovaj terorista svih mogućih literarnih veličina, pa bili to Croce ili D Annunzio, Sem Benelli ili Guido Mazzoni, ovaj uništavalac mnoštva predrasuda i idol talijanske omladine umio je steći takav neobični glas, da su se oko njegovog imena stvarale i stvaraju još uvijek svakovrsne anegdote i priče. Dapače i sada, kada se nakon jednog burnog idejnog i književnog života smirio među knjigama svoje radne sobe, on biva često predmetom razgovora, prikaza i studija, poštovan i omiljen i od onih, koji su se jednom žestoko obarali na njega, ničećući mu uporno sposobnost stvaralačke darovitosti.

No drugačiji su bili njegovi mladi dani. U vrijeme patničkog mladićkog života, kada je snujući i stvarajući svoje radove tražio da njima zasluži koru htjeba, pisanje je Papinijevo izazivalo ogorčenu i uvređenu reakciju kod svih, koji su duševno zaspali, htjeli da lagodno počivaju na jevtino stečenim lovorikama njihovih književnih i žurnalističkih dokolica. Jer on je na mahove odlučnim gestama uzdrmao

mlitavo stanje svoje savremene književnosti, unašao u nju zaglušnom bukom elektricitetu i darmar, te se lavskim stavom obarao na učmalost talijanskog književnog frazerstva, uništavajući nemilosrdnim i sjajno duhovitim potezima pera knjišku literaturu i poetsku rimiku. Nakon Carduccia nije se u Italiji pojavio sličan prozaista, ni tako individualna i široko snažna književna ličnost. I, naravno, kao svaki novotar, on je proživio stalnu fazu zviždanja i sprdanja publike kao i neshvaćanja štampe, doživio je mnoštvo potvora, pogrda i navala. Preko svih tih oluja Papini je prošao nepromočen, čist i svjetao, te se danas nalazi u naručaju slave, obasut općim priznanjem i pohvalama.

Okupivši oko sebe uvijek najbolje duhove, sudjelovao je u svim spiritualnim pokretima Italije, jednako fanatičan i kao futurista i kao „pasatista“. Ali u vječnom traženju i izgrađivanju samog sebe nije se zadovoljavao ničim, ostajući uvijek samo buntovna lutilica i konačni samotnik. No odatle u glavnom i proizlazi njegova moć: moć novotarskog i pokretnog duha, koji se nikada nije udovoljio, nikada upokojio.

Kako se po ovome daje razabirati, ima u životu i udesu ovog vanrednog čovjeka bljeskanja genija, koji u trajnoj potrazi i lutanju moraše, da se na poslijetku zadovolji samim sobom. Tako je sada ostao sam i na oko miran. Koliko će to potrajati, nije suđeno da zna ni sam Papini.

Njegovo najznačajnije i sigurno najbolje djelo je „L'uomo finito“, autobiografska knjiga. U tim stranicama iznesena je — donekle fantazirana — ispovijest njegovog raskidanog života. Odlična je i sjajna njegova studija o Carducciu. Inače je autor velikog broja knjiga, među kojima se ističu lirike „100 pagine

di poesia“, „Giorni di festa“, kritična djela „Stronature“, „24 cervelli“ itd.

Po vanjštini i na pogled fizička nakaza. Papini se u razgovoru sa svojom blizom okolinom preobrazi sav u spiritualnu krasotu. Na sve one, koji su došli s njim u dodir, on je vršio svojom sugestivnom riječi jaki upliv i ostavio u njima trajan dojam svoje intelektualne pojave. Taj zakačani i opori čovjek, koji se nije žacao da se posluži i najprostijom riječi samo da zabezekne i da se što pravije izrazi, i koji je u težnji za originalnošću počinio po koju književnu sljepariju i mnogo pretjernosti, danas je dobar otac obitelji i provada miran domaći život u jednom mjestu blizu Firenze. St.

Obraćanje Giovanni Papini-a. Giovanni Papini povratio se u krilo katoličke vjere. Papini se je obratio Bogu svoje mladosti.

Svoje obraćenje opisuje Papini u svom najnovijem djelu „Isus Hrist“, koje će ovih dana objelodaniti izdavačka knjižara Vallecchi u Firenzi. Međutim dok se mnogi radi ovog događaja skandaliziraju i čude, evo kako nam sam pisac tumači svoje obraćenje:

„Ideja knjige porodila se, može se reći, nenadno i moja duševna kriza nalazila se u prvom razvoju, kad sam odlučio napisati ovu povijest Hristovu. Poslije je sazrela i dovršila se u knjizi, koja je više služila da uvjeri mene, nego druge tako, da sam je ja proživio sa dubokim uživanjem, koje je samo po sebi dostatno, da bude nagrada mogjega truda.

Prije nego sam došao Hristu, preplašen užasnom tragedijom naroda, koja se svalila na čovječanstvo sa slijepom strahotom biča, te nitko nije vidio, dok je trajala, kako i kada bi mogla dovršiti, ja sam se dao na proučavanje povijesti: rato-

va i seoba naroda, cvata i propasti civilizacija, religija, država i običaja, koji su tokom vremena promijenili prilike, karakter i duh naroda. Sve je to prošlo pod minucijoznom i strpljivom mojom analizom i od toga sam stvorio predmet sabrane meditacije.

Napokon uvjeren, da su svi pokušaji ljudi za restauracijom efemerne sreće na zemlji žalosno propali i nijesu u ničemu uspjeli nego u sijanju suza i krvi, čini mi se, da bi jedino utočište našoj bijedi pružila riječ Hristova. Tada sam se približio evanđeljima sa srcem punim nade i ljubavi. I moja se nada ispunila. U evanđelju sam našao stalnost i mir. Ali nijesam htio, da ovo dobro sačuvam samo za sebe samoga. Tko osjeća veselje blizine Hristove, odmah osjeti neodoljivu potrebu, da ga pruži drugima i odlučih se napisati ovu knjigu, koja se nalazi pri koncu i koja, ako bude moći biti korisna i samoj jednoj duši, sigurno je, da nije pogriješila svoj cilj“.

Ovom obraćenju ne treba se čuditi, jer veliki sv. Augustin, čovjek, koji je to prokušao, on bi ovako definirao ovaj korak Papini-ev: „Inquietum est cor meum, donec requiescat in te, Domino“. Nemirno je moje srce, dok ne nade počinka u tebi, Gospodine! St.

Moskovski Hudožestveni Teater. Pri koncu mjeseca decembra 1920. godine i početkom mjeseca januara 1921. godine imala je zagrebačka kazališna publika prilike, da vidi jednu umjetničku kazališnu družinu, sastavljenu od umjetnika prve vrste, koji pronađe nove putove i udariše jedan novi, zasebni smjer kazališnoj umjetnosti. To je moskovski hudožestveni, to će reći umjetnički, teater. Sveukupno naše kazališno osoblje, ljudi, kojima je umjetnost

poziv, sva inteligentnija publika sastala se tih dana, da vidi nešto nova, originalna, o čemu smo do sada imali prilike samo da čujemo iz stručnih listova, koji su slučajno zalutali među nas.

Problem je kazališta isto tako star kao samo kazalište. Ono je proživjelo svoju evoluciju kao i ostale grane umjetnosti, koje, poput likovne, proživješe sve moguće faze, da se nikad ne zaustave na mrtvoj točki. A to je glavna stvar, odlučna stvar, da kazalište ne postane jedna suha grana, koja više nikad ne će procvjetati. Ruski su hudožestvenici za jedno stanovito vrijeme otklonili tu pogibao. Ne možemo reći, da su to učinili samo svojim shvaćanjem kazališne umjetnosti. To shvaćanje, koliko je god ispravno, ne bi moglo dovesti do povoljnih rezultata, kada sami glumci ne bi bili u najvećoj mjeri hudožestvenici, umjetnici. A oni to jesu. Već sam početak njihova grupiranja, nastalog otprilike pred jednu četvrtinu stoljeća, jasan je dokaz za to. Dramatska djela predstavnika ruske umjetnosti propadala su na pozornici. Čitana, ona su naprotiv ostavljala uvjerenje o istinskoj snazi i neporecivim umjetničkim kvalitetama. Kad jedna skupina umjetničkih idealista, istraživača novog izražaja, oni, u želji povoljnog riješenja toga pitanja, organiziraše dobrovoljne diletantske družine, vođene isključivo nastojanjem, da daju dobre interpretacije i integracije autorova djela i da donesu jedan istinski život na kazališne daskе. Jedan od njihovih duhovnih vođa, jedan od inicijatora, bio je književnik Nemirovič Dančenko. Njemu se pridružiše umjetnici prve vrste, kao što su Kačalov, Maslitinov, gđa Knipper i drugi. I ta grupa, pojačana novim, mlađim silama, umjetnicima snage jednoga

Bersenjeva, stvorila je kazalište, o kojem se pronio glas po cijeloj Rusiji i cijeloj Evropi, a koje smo i mi evo posljednjih dana imali prilike da vidimo i da im se divimo.

Da se izreče jedno iscrpivo, jedno do u tančine precizno mišljenje o moskovskom hudožestvenom teatru, za to ne dostaje jedan kratki članak, koji hoće samo da bude informativan. G. Vinaver napisao je u Beogradskoj „Republici“ cijeli niz poučnih, poznavalačkih članaka, ali ni on, po vlastitom priznanju, nije ni za sebe riješio problema hudožestvenog kazališta. Očita je naime činjenica, da hudožestvenici ne glume. To kazalište nije dakle kazalište u običajenom smislu riječi. Kazalište je dosada predstavljalo jednu iluzionističku umjetnost, koja se služi svim raspoloživim sredstvima, da ostavi neposredan umjetnički dojam. Hudožestvenici se služe isključivo životom, da stvore neposredni životni, a posredni umjetnički dojam. Oni shvaćaju dramsko djelo kao dio života i daju ga onako, kakav je u životu. To bi dakle bio realizam, Ali taj je realizam daleko od same vanjštine, jer se preko njega objavljuje i duša. Dakle oduhovljeni realizam, koji zahtijeva od umjetnika koncentriranje sviju snaga i sviju čula, da se stvori na pozornici jedan nepobitni život. Tu ništa ne izmiče. Izražena je i najmanja nijansa. U detalju kao i u cjelini oni su potpuno savršeni. Svaka je uloga, koja već prestaje biti ulogom, potpuno izrađena i ujedno je do skrajnosti provedena veza između svih prisutnih, pa i odsutnih osoba. Tu nema glavnih ni sporednih uloga. Sve su one jednako važne, kao što je uostalom naglasivao i Strindberg i ostali začetnici tako-zvanog intimnog kazališta. Pojedina osoba ne treba da

ništa govori. Ona može mučeci stajati preko cijelog čina, no ipak se osjeća, da je njezino prisustvo potrebno. Ona živi, ona svojom šutnjom i eventualno kojim pokretom govori isto tako kao i oni, koji u tome momentu prosipaju bujice riječi. A to, tu skupnost igre, tu motiviranost svakog gesta, pogleda, modulacije glasa, treba zahvaliti u prvom redu neopisivo dobroj režiji, s kojom raspolaze ova umjetnička skupina.

Nedavno je jedna bečka glumica u „Neue Freie Presse“ iznijela nekoliko dragocjenih podataka o svojem odnosu prema publici i suigračima. Kazališnog umjetnika ona je shvatila kao nekog hipnotizera. Ni to se mišljenje ne može nazvati neispravnim. Mnogi umjetnici, kao što i svi govornici, imaju zahvaliti svoj utjecaj na masu jedino snazi sugestioniranja, kao što je to već toliko puta istaknuo Le Boune, a za njim Sighele i bezbroj drugih. Ali ruski hudožestvenici ne spadaju u takovu vrstu umjetnika. Istina, i na njih djeluje publika. Ako se ona dosađuje, dosada prelazi i na njih, po priznanju g. Kačalova. Ali se opet čini, da hudožestvenici igraju bez obzira na publiku. Oni na onim daskama stvaraju jedan mali svijet, a na publici je, da ga promatra i da prisluškiva kucajima njegova bila. Bečka je umjetnica napisala, da je smeta šaptalac i da ne može igrati s nepoćudnim partnerom. Za hudožestvenike uopće ne postoji to pitanje. oni nemaju suflera, koji bi, očito, značio smrt njihove originalne životne umjetnosti. Lični su pak odnošaji među njima takove naravi, da isključuju sukobe, koji bi bili na štetu njihovoj umjetnosti. Dakle još jedan višak pred ostalim kazališnim drušinama.

Nedavno preminula pariška umjetnica Madame Rejane nije

mogla jedne večeri da prisustvuje predstavi. Prikazivanje se moralo otkazati. Velika se glumica nakon silnih napora prošle noći razboljela. Suze, koje je prolila na pozornici, nisu se mogle zaustaviti. Ona je tako proživjela svoju ulogu, da se umišljena bol pretvorila u istinsku. Kad sam gledao moskovske umjetnike, i nehotice sam se sjetio toga događaja. Oni isto tako žive na pozornici u potpunom transu i njihove suze, njihova srdžba, njihov smijeh nijesu fingirani. Oni su morali da nastanu i oni obuzimlju cijelo njihovo biće. A kada se sjetim, da se Strindberg, u strahu pred nekulturnim gomilama, sklonuo intimnom teatru za odabranike, onda preda me vaskrisuje veliko značenje hudožestvenog teatra. Ono ima jednu prednost, jedan plus i pred samim intimnim kazalištem. Ono je savladalo srca divlje mase, što je nakon boljševičke revolucije prodrlo u prostorijske hudožestvenog teatra. Ono je u svojoj suštini, po svome postanku jedna demokratska institucija, koja je zašla i među najšire narodne slojeve te ih sve osvojila. To je umjetnost, umjetnost za sve, koju je tražio i starac iz Jasne Poljane i koja je u Rusiji, u svetoj Moskvi doživjela svoje ostvarenje. Ilija Jakovljević.

Roomsch Studentenblad zove se glasilo nizozemskog katoličkog društva organizovanog u „Unie der Roomsche Katholiek Studenten-Vereenigen in Nederland“, što izlazi već desetu godinu u Amsterdamu.

Pred nama leži 29.—30. broj ovog glasila, koji je izišao kao internacionalni dvobroj i ta nas okolnost potiče, da se na nj osvrnemo. Nema sumnje, idealna zamisao: u jednom listu okupiti gotovo sve predstavnike katoličkog društva čitavoga svijeta! Dok smo mi ovdje

na jugu još lani mislili o tom, kao o jednom snu možda i ne baš daleke budućnosti, iznenadila nas pošiljka iz Amsterdama.

Donoseći na čelu lista blagoslov nizozemskog kardinala Van Rosuma, iznosi redakcija u uvodniku ciljeve, koje je imala pred očima, kad je izdavala internacionalni dvobroj Roomsche Studentenblada. Nizozemci su pored Švajcara u najpovoljnijim prilikama, da porade na organizaciji svega katoličkog đastva i u toj su namjeri pružili svima narodima mogućnost, da progovore o sistemu svoje katoličke đacke organizacije, kao i da iznesu svoje misli o internacionalnoj organizaciji katoličkoga đastva.

U nizu od sedamnaest dopisa redaju se predstavnici katoličkih đackih organizacija s originalnim i karakterističnim pogledima na velike zadatke katoličkog đastva, o kojima uza svu raznolikost narodnoga karaktera, ipak izriču jedinstvenu misao, koja se provlači svim stranicama prvog internacionalnog glasila kat. đastva: Hoćemo složno da poradimo na rekristijanizaciji svijlu naroda svijeta! Kad bi se skupile sve iznesene misli o internacionalnoj organizaciji kat. đastva, dobili bismo prekrasnu i jedinstvenu studiju o katoličkoj đackoj Internacionali. Redakcija je Roomsche Studentenblada upravo odlično učinila, kad je sve dopise iz originalnog jezika, u kom su napisani, preočila i u klasičnu latinštinu i tako učinila pristupačnim svima sve.

Razumije se samo po sebi, da je ovako uređen list bogat najrazličnijom sadržinom. On daje nesamo prilično vjernu sliku o stanju i razvoju kat. đackoga pokreta u pojedinom narodu, nego je osobito interesantan, u koliko je to djelo, koje su sačinile ruke, počevši od Amerikanca Floyd Keelera, pa re-

dom preko svijlu evropskih zastupnika kat. đastva do našeg druga Merza, koji nas je dostojno svojim prinosom o mariborskom zborovanju prikazao svjetskoj kat. javnosti.

Da iznesem tek nekoliko karakterističnih pogleda, pod kojima se gledaju zadaci kat. đastva. Englez, vičan da se smije o svjetskom imperiju, nalazi, da je došao čas, da katolici ostvare imperij principa katolicizma tako, kao što su Rimljani realizovali imperij svoje političke misije: tu regere imperio populos, Romane, memento! On vjeruje u pobjedu katoličke misli i traži je u saradnji kat. đastva preko internacionalnog glasila i kongresa, koji će pokazivati, kako su u stanovitim okolnostima primijenjeni vječni principi katolicizma. Praktični Nijemac gleda samo u organizaciji svijlu redova kat. đastva zalog uspjeha i odmah predlaže, kako će se materijalno podupirati kat. đaci, da mognu upoznati prilike i način rada pojedine kat. nacionalne organizacije. Švajcar, sin idealnih boraca za slobodu, govori o idealnim ciljevima, koje mora prosljediti internacionalna organizacija kat. đastva. I tako redom svaki dopis donosi nove poglede, koji se međusobno skladno popunjuju.

Naposljedku pogled u stanje i razvoj pojedine kat. đacke organizacije, koji se čita makar i ne izričito iz svakog dopisa, uvjerava nada u dotjeranosti forme organizacije, pa i dubini ideja, koje vode našu jugoslavensku katoličku đacku organizaciju, ne samo da ne zaostajemo za mnogim drugima, nego hvala našim vrijednim pretšasnicima, mi smo i daleko ispred kat. đackih organizacija velikih naroda, kao Amerikanaca, Engleza, pa i samih Francuza. A to nije mala stvar.

Redakcija Roomsche Studentenblada probila je ovim dvobrojem

prvi led i sjajnim načinom manifestovala velike ciljeve katoličkog đakčkog gibanja po svem svijetu. To je dosad jedinstveni primjer, kojim je katoličko đaštvo svijeta istupilo u javnost. Roomsche Studentenblad zasluđuje svaku hvalu

nad ovim internacionalnim dvobrojem, i mi s jednakim veseljem pozdravljamo drugu njegovu internacionalnu ediciju, kao što smo pozdravili ovog prvog vijesnika pobjede vasseljene Crkve.

Nikica.

LISTAK.

Za duhovnu obnovu.

Aveti. Poznata je Dürerova slika viteza, koji jaši kroz kraj strašila. Zdesna uza nj ide na konju gadna prilika smrti, za njim se vuče sotona u bizarnu živinskom liku. Na vitezu ni traga strahu ili kolebanju. Nasuprot, sva njegova pojava odiše savršenim mirom, govori o željeznoj snazi duha, o nepokolebivoj volji, koja ga nosi k cilju.

To je slika potpunoga kršćanstva, duhovnoga viteza, koji se junački popinje k svetim vrhuncima. Na putu ga susreću ružne aveti, koje bi htjele, da ga primoraju na uzmak, da ga obore u provaliju pokraj puta. Te aveti jesu križevi i napasti.

Nevolje ili križevi mogu dolaziti na nas i direktno od Boga, i kad se u sv. Pismu kaže, da Bog napastuje ljude, onda se pod tim napastovanjem razumijevaju samo nevolje. Prave pak napasti, koje čovjeka upravo potiču na grijeh, ne mogu dolaziti od Boga, „Bog ne napastuje nikoga“. (Jak. 1. 13.). One dolaze poglavito od razumnih stvorova, a Bog tih ne sprječava; on je razumnim stvorovima dao slobodnu volju, koje ne će da uništi.

Pravi napasnik je davo, kojemu sv. Pismo i daje to ime.

Moderni se svijet porugljivo smješka, kad je riječ o đavlu. Zabacujući vjeru uopće, ne priznaje ni egzistencije đavla. Mi kršćani znamo međutim, što nam je do toga držati. Isus izgoni đavle iz opsjednutih, govori o „knezu ovoga svijeta“. Nauka je sv. Pisma i odveć jasna. Otkle ona užasna mržnja na križ i kršćanstvo u naša vremena, ako nema đavla? Otkle one užasne bogohulne i druge strašne misli, što nam znaju prohujati glavom i mučiti nas protiv naše volje? Tolika žića svetih govore nam o đavlovim napastima, koje se i vidljivo očitovahu. Čitajmo i

život jednoga od novijih, blaženoga župnika arskog, pa ćemo vidjeti. Ipak se u novija vremena zli duh ne očituje toliko. „Danas se ko sakrio“, veli negdje konvertit Huysmans, „jer mu bolje dode za njegov posao, što ljudi drže da ga nema“. Istina je naše vjere da davo opstoji.

Davo ide svojim napastovanjem za tim, da nas obori u grijeh i propast. Nisu dašto sve napasti od njega; mnoge dolaze i bez njega, dolaze od našega u Adamu otrovanoga tijela, od naše slobodne volje. „Svak biva napastovan od svoje zle požude“. (Jak. 1. 14.)

Ti stvorovi jesu davo i čovjek.

Zašto davo napastuje čovjeka? Jer je zloban; zloba je kanda njegovo samo biće. Mrzeći Boga, hoće da tu mržnju prelije u ljude. Jer je ohol: on hoće, da bude ljudima bog i da ima među njima svoje kraljestvo — majmuniše Boga. Jer je zavistan ljudima, koji imaju da zauzmu u nebu mjesto, što je njemu pripadalo. „Zavišću je đavlova ušla smrt u svijet“. (Mudr. 2. 24.)

Davo ne može direktno djelovati na čovječji razum i volju, već djeluje na njih preko fantazije i požudne moći; potamnjuje svakojakim slikama razum i uzbuđuje strasti, koje onda vuku volju za sobom.

Opasan je to protivnik, jer mu je silna moć, kako govori sv. Pismo, a lako to razabiremo i otud, što je on samo duh. Uz veliko znanje, što ga ima od prirode, veliko mu je i iskustvo, što ga je stekao kroz duge vijekove. Pozna on čovjeka bolje od ikakva ljudskoga psihologa i prema tome udešuje u pojedinim slučajevima svoje ratne osnove. Neke ljude muči dugotrajnim napastovanjem, jer zna, da postojanost najbolje postizava svoj cilj. Na druge srće iznenada, uz-

buni u njima zle strasti prije nego su se osvijestili i pograbili duhovno oružje, da se brane. Neke dovodi do neispravnoga prosuđivanja, potamni im tako sud, te misle, da što rade, rade za Boga, a onamo je sav njihov rad od puke taštine i sebičnosti. Kod nekih dođe s tako strašnom silom, da im se svako odupiranje pričinu nemogućim. Ako sve to ne uspije, onda se zna poslužiti lukavštinom, i zavodi ih na zlo pod prilikom dobra, pretvara se u anđela svjetlosti.

Davo napastuje i dobre i opake, ali ipak više dobre nego opake, što se lako razumije.

Ako on i jest prirodno jači od nas, ipak smo mi u ovom boju nad njim: on nas ne može primorati, da pristanemo uz napast, on ne može da nas muči kušnjom, koja bi nadilazila naše sile. „Ne može na vas doći napast, osim čovječje (I. Kor. 10., 13.), t. j. samo takva, koju čovjek može nadvladati. K tomu nas pomaže u ovoj borbi milost Božja i pomoć sv. anđela. „Vjeran je Bog i on ne će dati da budete napastovani preko vaših sila, nego će učiniti s napastovanjem kraj, da možete izdržati. (I. Kor. 10. 13.)

Uperismo eto prstom u prvu najstrašniju avet, koja nas susreća na putu k savršenijemu kršćanskomu življenju. Prihvatimo se svetoga oružja ko Božji vitezi, kako nas opominje apostol: „Udarite na se oružje Božje, da možete izdržati protiv zasjeda sotoninih, jer nam nije ratovati protiv tijela i krvi, već protiv poglavarâ i vlasti, protiv upravitelja svijeta, svih tmina, protiv opakih duhova ispod neba. Stoga uzmite oružje Božje... opasavši bedra svoja istinom i obukavši se u oklop pravde i obuvši noge u pripravu evanđelja mira; a nadasve uzmite štit vjere, kojim ćete moći ugasiti sve žarke strijele nečastivoga, i kacigu spasenja uzmite i mač duhovni (koji je riječ Božja), moleći se svakom molitvom i moljenjem u duhu bez prestanka i bdijući...“ (Efes. 6, 11.—18.).

Windhorstov katolicizam. Napadna je činjenica, da su gotovi svi veliki vođe katoličke akcije morali podnijeti teških opadanja na svoj katolicizam. Nije potrebno da se primjeri zato vođe iz ranije prošlosti. Naša tek minula sadašnjost daje nam dovoljnih potvrda. Zar nije pokojni biskup dr A. Mahnić u vrijeme, kad je odlučno ustao za naša narodna prava, po austrijskim katolicima prozvan „sviralom Velikog Orijenta?“ Ili, tko se ne sjeća, da su našeg Evanđelistu dra Kreka potvarali, da je daleko od kršćanstva i označivali ga kao poganski nastrojena

fanatika. A da je + dr P. Rogulja bio u očima mnogih: modernista, a i agent pravoslavlja, to znade svaki naš čovjek.

Kroz takvu je školu prošao i veliki vođa centruma, Windhorst. Željezni kancelar, knez Bismark ostao je doduše dužan dokazu za tvrdnju, koju je stavio u svojim memoirima o Windhorstu, gdje je za njega ustvrdio, da je „religiös ungläubig“. Ipak i kraj očitih protudokaza u djelima rado se ponavljala smjela tvrdnja Bismarkova o nevjernom Windhorstu, kome je katolicizam bio samo cimer za druge ciljeve. Fakat, ako je u tomu samo to, što obično nema u većoj mjeri ni usmenih ni pismenih izjava, koje otkrivaju vjernu dušu katoličkih vođa.

Jedan od riječkih dokumenata Windhorstove katoličke duše jest i pismo, što ga je pisao gđi Mariji Schmidt. Saloni gde Schmidt bili su u danima teškog kulturnoga boja sabiralište, gdje su prvaci centruma nalazili odmor od napornog parlamentarnog rada. Pismo je datirano 5. jula 1872., upravo na dan, kad je savezno vijeće primilo zakon protiv Isusovaca, protiv koga je Windhorst malo dana prije tako žestoko ustao. Pismo u izvratku glasi:

Odlična prijateljice!

Boj protiv Crkve biva sve žešći, i ja ga gledam s istinskom zabrinutošću. Zaista, da Gospod nije dao svoja obećanja, čovjek bi morao izgubiti pouzdanje. Nama ne preostaje ništa drugo, nego vruća molitva i izdržljiva postojanost.

Vama najzahvalniji L. Windhorst.

Donoseći ovaj mali dokument vjere Windhorstove, mi se sjećamo još ljepših čina i riječi našeg mrtvog Viteza sv. Grala, o kojima ćemo imati zgode, da ih ovdje iznesemo. Nego ne možemo se otići naku historije, koji je u tim slučajevima tako jasan; katolicizam svakoga nas mora biti proživjela svojina duše, prije nego počnemo za nj vojevati u areni života.

N. K.

Internacionala.

Izvadak iz pravila katoličke đačke internacionalne unije. (Prijedlog J. K. Đ. Lige na zborovanju za internacionalu u Mariboru).

I. Svrha K. I. Đ. Unije je:

1. gajenje svijesti katol. universalizma i svijesti katol. solidarnosti među katol. đačkom omladinom.

2. Kooperacija svih kat. skupina svijeta u pozit. radu, i u borbi protiv zajedničkoga protivnika.

3. Unositi u daštvo katol. shvaćanje prava, povijesti i soc. politike.

4. Sjediniti čovječanstvo pod auktoretom papinstva, koje je po svojim posljednjim velikim reprezentantima dalo smjernice za socijalni (Leo XIII.), religiozni (Pio X.) i politički rad katolika (Benedit XV.).

5. Odgojiti katol. daštvo u radikalno-katoličkom shvaćanju politike.¹

6. Upoznavati kat. daštvo s praktičnom organizacijom, ideologijom i historičkim razvojem kat. ideja u različitim državama i među različitim narodima.

7. Nastojati, da članovi kat. organizacija budu u neposrednom kontaktu s narodom, u kojem žive.

II. Praktična zadaća K. I. D. Unije je:

1. Izdavanje jednoga zajedničkoga katoličkoga intern. dačkog glasila, koje će mješovito donositi gradivo u više svjetskih jezika. Prednost imaju jezici, koji će služiti kao oficijelni jezici K. I. D. Unije. Članke principijelnog karaktera, što ih odabere K. I. D. U., morat će preštamovati u prijevodu svi listovi katol. daštva.

2. List će donositi uz ove principijelne članke također informacije o katol. pokretu u različitim krajevima svijeta, te će registrirati sve glavne pojave naših protivnika, osobito djelovanje protivničkih dačkih skupina.

3. Nastojati, da katol. dačke organizacije stupe u što uži kontakt s čisto vjerskim organizacijama; da organizirani katol. daci budu po mogućnosti također članovi jedne vjerske organizacije. (Mar. kongregacije i t. d.)

4. Sazivati i organizovati zajedničke kongrese katol. daštva cijeloga svijeta ili samo nekih susjednih država.

5. Konstituirati posebno sudište, koje će nivelirati međusobnim sporazumom eventualne opreke — napose u nacionalnim pitanjima — između različitih kat. dačkih skupina. U slučaju, da ne dođe do sporazuma između obih stranaka, to se one moraju pokoriti riješenju sv. Oca pape ili njegovom zamjeniku.

III. Pristup u K. I. D. Uniju:

1. U K. I. D. Uniju se smiju primiti samo one organizacije, koje stoje na čisto

¹ Tada će katol. novine cijeloga svijeta biti i politički jedinstveno orijentirane i ne će širiti pod utjecajem poganskog liberalizma nacionalnu mržnju, kao što to na žalost danas još čine.

katol. načelima i koje se obvezuju, da se pokoravaju odredbama episkopata.

2. Delegate u K. I. D. Uniju šalju pojedini narodi ili pojedine države.

IV. Jezik. U jezičnom pitanju mora K. I. D. Unija ići za tim, da se zajedničkim sporazumom, što prije omogući uvođenje zajedničkoga saobraćajnog jezika kat. internacionalne. Dok to bude iz nacionalnih ili praktičkih razloga nemoguće, mora K. I. D. Unija nastojati, da u interesu što veće koncentracije broj oficijelnih jezika bude što manji. U savezu s time predlaže jug. kat. daštvo da se uvedu 4 oficijelna jezika K. I. D. Unije, i to: francuski, njemački, engleski i jedan slavenski jezik.

V. Nacionalno pitanje. K. I. D. Unija ostavlja dačkim skupinama, koje su u njoj organizovane, potpunu slobodu u njegovanju posebne nacionalne svijesti i nac. obilježja onoga naroda, kome takva dačka skupina pripada.

VI. Mjesto K. I. D. Unije. Jugosl. kat. daštvo se slaže potpuno s prijedlogom holandskog i švicarskog katoličkog daštva, da sjedište unije bude u jednoj neutralnoj državi i to u Fribourgu u Švicarskoj.

VII. Staleško i ekonomsko pitanje:

1. Kat. Int. D. Unija mora zastupati staleške i ekonomske interese daštva na dačkim ili drugim kongresima, kod pojedinih vladâ i t. d. Boriti se, da na svim školama prodru kršćanske reforme i da na njima ne dođe do upliva protivukršćanskog duha.

2. K. I. D. Unija mora sve svoje sile uložiti, da se uvede na svim školama pouka u vjeronauku.

3. Voditi točan popis svih organizacija i davati daštvu informacije za put i studij po inozemstvu.

Pismo iz Fribourga. Fribourg. Iz toga centra švajcarskoga katoličkog daštva, odakle je potekla misao internacionalne Unije katoličkog daštva, primili smo dopis, koji donosimo u prijevodu:

„Da nije švajcarsko daštvo upravo u one dane, kad je zborovao mariborski sastanak, održalo i svoju glavnu skupštinu, sigurno bih ja došao u Maribor. Jer sam bezuvjetno morao prisustvovati toj skupštini, nije mi bilo moguće da stignem i u Maribor. Zaključci, koji su dolje doneseni, dokaz su nam da se poistovjetujete s našim idejama, i da smisao internacionalne Unije katoličkog daštva ima pravu životnu snagu.

Švajcarsko je kat. đaštvo odredilo u Wilu posebnu komisiju, koja se ima u buduće samo tim pitanjem baviti.

O stanju Unije mogu Vam saopćiti tu novost da spremamo veliki kongres u Švajcarskoj i to u Fribourgu. Kongres bi se imao održati početkom slijedeće godine i bio bi ujedno konstituirajuća skupština Unije. Predbježna su zborovanja, osobito prva, zamišljena kao nevezani dogovori delegata. Nadamo se, da će i Jugoslavija poslati svoje delegate. Potankosti o zborovanju javit ćemo Vam naknadno.

Što se tiče Vašeg izvještaja o mariborskom zborovanju u „Roomsche Studentenblad“ mogu Vam javiti, da je taj već objelodanjen sa svim rezolucijama.

Bratski pozdrav!

J. Tchuor, theol.

Holanđez i o zadaćama katoličke đačke Internacionalne. Uz Švajcare holanđeski su katolički daci glavni inicijatori pokreta za osnivanje katoličke đačke Internacionalne. Kao takvi oni su naravno među prvima formulirali svoje nazore o idejnoj podlozi i zadacima katoličke internacionalne organizacije. U internacionalnom su dvobroju svoga glasila „Roomsche Studentenblad“ napisali njihovi vođe, dr Gerard Brom i Th. Schlichtina dvije rasprave o gornjem natpisu.

Misao se internacionalne organizacije katoličkoga đaštva osniva na životu vasiione Crkve. One Crkve, koja već 20 vijekova vrši svoju misiju među narodima znajući, da sretno sintetizira heterogene nacionalne elemente u harmoniju jednog mističnog tijela, komu je glava Hrist. Priznavajući razlikosti elemenata narodne duše, Crkva ih uvažava i zadržaje kao svoje organe s posebnim zadatkom. Ali ujedno ih Crkva tako uređuje, da vazda drži u ekvilibriju interese pojedinog organa, u ovom slučaju naroda, s interesima zajednice. I tako upravo ova oznaka vasseljenosti tvori srž života Crkve, ona je čini, da bude „signum elevatum in nationibus“, koji oploduje narode božanskim životom po komunikaciji svetih, Katoličko đaštvo, kao novi rod vasseljene Crkve, ima sada časnu zadaću, da u punoj mjeri ostvari u životu naroda svoj: vjerujem u je, i nu, svetu vasseljenu Crkvu. To je idejna podloga katoličke đačke Internacionalne.

Zadatak joj je u prvom redu kulturni, da stvori i produbi katoličku duševnu kulturu. U nacionalna ili zapravo politička pitanja kao i u socijalno-politička pitanja ne bi kao đačka organizacija direktno zalazila. To dakako ne znači, da bi ih i perhorencirala. Zahtijeva samo od svijui, da se i ta pitanja mjere i prosu-

đu naukom kršćanske provednosti i ljubavi,

Kako znanost ima presudnu važnost za razvoj jednog svjetskog gibanja, jer je poznata činjenica, da na katedrama znanosti započinju revolucije duhova, internacionalna đačka organizacija ima da dade katoličkoj ideji ljudi, koji će širinom i dubinom znanja biti dorasli svima zadacima vremena. Upoznavanjem religiozne, ekonomske i političke organizacije raznih naroda, koja će omogućiti internacionalna đačka organizacija, osposobit će se i univerzalniji, okretniji i iskusniji budući vođe katoličke akcije.

Jačanje socijalne svijesti, dotično nježno kultiviranje preuzimje internacionalna organizacija također u svoj program. Tim se hoće segnuti socijalnoj krizi čovječanstva od korjena. Oraditelji novoga društva moraju najprije u sebi sagrađiti čovjeka, koji duboko socijalno misli, osjeća i radi. Sami, pa i najbolji socijalni zakoni i formule, ne će donijeti bitnog poboljšanja sadašnje nevolje, dok se i pojedinac i društvo ne preporode duhom Hristovim.

Snaga međutim katoličke đačke Internacionalne leži u moralnoj solidarnosti, koju će proizvoditi ovakova velikopotezna organizacija. Laganije će biti izdržati i najteže kulturne borbe, ako bude svakoga krijeplila misao, da za njim stoji falanga ne jedne nacije nego omladine svijui katoličkih nacija. Jasno je i to da će moralna kat. đaštva solidarnost ulijevati nove mlazove idealizma u pokretu pojedinih nacija, jer će sve njihovo djelovanje staviti u široki okvir ideje jedne i vasseljene Crkve.

N. K.

Socijalno gibanje.

Švajcarski episkopat protiv socijalizma. Prosljeđujući primjer nizozemskog episkopata, koji je nedavno oštrom okružnicom istupio protiv socijalizma, izdali su Švajcarski biskupi koncem septembra pastirsko pismo na svoje vjernike o socijalizmu. Pored toga, što je pastirsko pismo švajcarskog episkopata, kao i ono nizozemskog, dokumenat o snazi i metodi borbe, koju katolička akcija u tim zemljama mora da održi s modernim socijalizmom, ono sadržaje uglavnom i sve točke, u kojima divergira katoličko naziranje na socijalne probleme od onog što ga usvaja moderni socijalizam kao sistem.

Okružnica upozoruje i sve one faktore, koji imaju tešku dužnost, da se brinu za mir i red u društvu, kako je nedostatno, da se ideji socijalizma odupre samo silom

bajuneta. Socijalističkom materijalizmu može se uspješno suprotstaviti silu idealizma, koji još živi u narodnoj duši. Samo ne smije inteligencija svojim životom prema principima, koje donosi i socijalizam, da poništava taj idealizam. Episkopat upućuje svećenstvo, da svim silama propovijeda staru istinu, koju je plamen velikoga rata ponovno tako živo osvjetlio: da porođ zemskih dobara postoje druga duhovna i viša. Ta duhovna dobra čovječanstva može spasiti organizirani katolički narod protiv svih nasrtaja socijalizma.

Na osnovu toga odvrću biskupi vjerne od pristupa u socijalistička udruženja, a onima, koji svijesno pristaju uz socijalizam kao sistem, i koji ga javno propagiraju, dotle, dok ostaju u tom uvjerenju, zabranjuju primanje sakramenata. Tko je pak prisiljen na pristup u soc. udruženje, mora tu okolnost saopćiti svomu župnom uredu, ako hoće primati sakramenata.

Kako rekosmo, poslanica odaje sliku o žestini borbe za naziranje na savremene socijalne probleme, ali je i dokaz velikog moralnog autoriteta švajcarskog episkopata, kad istupa tako ostrim mjerama, koje pretpostavljaju, da će u doličnoj mjeri biti i vršene. N-a.

Ex oriente.

Boljševizam i pravoslavlje. Upravo u vrijeme, dok je god. 1917. u Moskvi zborovao sveruski crkveni sabor, koji je pod dojmom tradicija širio masu o patrijarhatu, ponovno uspostavio od Petra Velikog ukinuti patrijarhat, provedoše boljševici u Petrogradu dobro pripremljenu revoluciju. Boljševička je revolucija stigla rusku crkvu u značajni čas.

Abdikacijom Nikolaja II., pa malo dana zatim i Mihajla Aleksandrovića, ruska je pravoslavna crkva jednim potezom perališena vjekovima sagrađenog svog oslona cazaropapizma. Privremena revolucionarna vlada kneza Ljvova i Kerenskoga zadržala je doduše mjesto oberprokuratora sv. sinoda kao člana privremene revolucionarne vlade. Ali na kratko vrijeme. Posljednji oberprokurator sv. sinoda, Vladimir Ljvov, uslijed nesporazumka s članovima arhijerejskoga sv. sinoda, nasilno je razjurio djelo Petra Velikoga poslije Uskrsa 1917.

Da uspostavi ove znatne praznine i da provede temeljnu organizaciju ruskog crkvenog života, sastao se već od 1915. spremni sveruski crkveni kongres u Moskvi g. 1917. Kongres nije potpuno dovršio svoje zadaće uslijed provala po-

novne revolucije. Ipak je donio, barem u glavnim crtama, novi crkveni ustav, koji je imao kolegijalni karakter (sabornost). Patrijarhi nije dana nikakva jurisdikciona vlast. Ta je pridržana crkvenom saboru, u kojem imadu lajci vrlo veliku riječ. Kao dijete, koje se osvojilo na vlastite noge, morala je slobodna ruska crkva da pokaže, koliko ima u njoj životne snage. U ovaj eto kritički po nju čas nadošao je boljševizam.

Karakterizujući W. Sombart (Socialismus u. Sociale Bewegung, Juna 1919.) strukturu duha boljševizma, označuje ga kao jedan u svojoj biti negationi stav prema svemu svijetu, naravski prije svega prema vjeri. Temeljeći svoj religiozni filozofski nazor na materijalističkoj filozofiji Feuerbacha, našao je boljševizam u ruskoj crkvi nositeljicu tisućljetnog ropstva i despotizma ruskih careva. Boljševici su namah proglasili rastavu crkve od države, a u praksi su započeli strašnim progonom ruske crkve. Kao prva žrtva bio je sam sveruski crkveni sabor, koga razagnaše. Muke, kroz koje je prolazila ruska crkva i njeno svećenstvo u prvo vrijeme boljševizma, daje na mjestima vjernu sliku progona rimskih careva. Pa ipak je ova teška kušnja spasila rusku crkvu od možda teških trzavica. Heroizam, kojim su mnogi svećenici podnijeli udar materijalističkog boljševizma, učinio je na Rusa, čovjeka duše, dubok utisak. U njem se probudila jaka vjerska svijest, koja je privukla primjerice mase moskovskog stanovništva na obranu patrijarhe Tihona, kad je izrekao prokletstvo nad boljševicima. Pod pritiskom otpora širokih masa protiv gonjenja i uništavanja vjerske svijesti, boljševizam je, kao i u mnogočem drugom, morao da revidira svoje stajalište prema ruskoj crkvi. Mjesto progona crkve i otvorenog neprijateljstva prema religiji, proglasiše vjeru privatnom stvari, pa dosljedno i vjersku toleranciju.

Karakteristično je u razvoju boljševizma, da je prvi svoj poraz doživio u borbi s religijskom svijesću. Mjesto da što silom, što snagom vjere u mogućnost ovozemskog raja, istisne i poništi reformiranu rusku crkvu, on je svojim nastupom proizveo moćni religijski pokret. Kako i posljednje vijesti iz Rusije javljaju, religiozni pokret uzima sve većeg maha, te se već i u sovjetsku crvenu armiju uvodi na zahtjev vojnika služba Božja. Iz redova se lajka tu podiže nova generacija klera požrtvovna i iskušana teškim borbama. Osnivaju se bratstva po uzoru komunističkih zajednica prvih kršćana, a po tvornicama postavljaju kom. radnici ikone i mole pred njima. Tako je boljševizam

pomogao ruskom pravoslavlju, da se iza carističkog apsolutizma osvoji na vlastite noge i dokaže svoje pravo na opstanak. Ono je prošlo preko vatre progona i sada se zida nova pravoslavna crkva. Više kršćanska i više slobodna. Revolucija je donijela pravoslavnoj crkvi slobodu (N. Berdjaev), a boljševizam joj eto donosi i unutarnji preporod. N. K.

Religijozno-kulturno stanje grkokatol. Ukrajinaca Istočne Galicije. Ukrajinški narod Ist. Galicije proživljava sada neprirodno teška vremena. Ist. Galicija je ona zemlja, koja je za svjetskog rata najjače stradala, te gdje ratovanje i sve s njim skopčane strahote do danas nisu prestale. Narod je moralno i materijalno skoro sasvim uništen. K tome je 1919. god. došla nasilna poljska okupacija i poljsko gospodarenje, o kojem bolje da i ne govorimo. U svem tom je narod silno postradao, a stradala je i ukrajinska inteligencija i svjetovna i duhovna. Inteligencija je posebno trpjela još poradi toga, jer je to ukrajinska inteligencija, t. j. predstavica jedne narodnosti, kojoj mogućnici ovog svijeta ne priznaju prava na opstanak. A ukr. je inteligencija bila uvijek narodna, t. j. ne samo da se je nazivala ukrajinskim imenom, da je govorila ukr. narodnim jezikom, nego je svim silama i uvijek radila oko ekonomskog i kulturnog pridonosa svog patnika-naroda. Ukrajinci su u bivšoj Austriji bili poput Slovenaca, nacija drugog, ako ne i trećeg reda, te su kao takovi bili isključeni od svake državne pomoći. Osim toga su na svojoj rodnoj zemlji, u svojim gradovima i selima morali neprestano voditi s Poljacima (koje je Austrija uvijek favorizirala na štetu Ukrajinaca) ogorčenu borbu za opstanak. I u toj borbi se je uzgajala ukrajinska inteligencija, kako svjetska tako duhovna, pa je baš radi tih okolnosti morala uvijek sačinjavati jedinstvenu frontu. To je osim mnogo dobrih posljedica imalo i loših, a poglavito od ovih bile su, da je nacionalna samoobrana apsorbirala sve sile katoličke inteligencije te da se kulturno strujanje nije moglo diferencirati. Sve što se je na polju narodne kulture učinilo, sve je bilo općenarodno: pučka prosvjetna društva (bilo ih je nekoliko hiljada) i njihova centrala u Lavovu „Prosvjeta“, zadruge, nakladna društva, privatne gimnazije (bilo ih je 16!) i mnoge druge kulturne institucije. Radi toga se nije mogao razviti katolički pokret, a i pučko prosvjeđivanje je dosta trpjelo. Trpjela je osobito ideja sv. Unije, za koju bi ukr. svećenstvo moralo najviše raditi. Uniji je mnogo škodilo i t. zv.

„moskovofilstvo“, to je propagiranje jedinstva velikorus. i ukr. naroda a ujedno i vjerskog jedinstva — povratak pravoslavlju. Bujan je bio ukr. nacionalni život prije rata, ali imao je jedan nedostatak: nije imao jasne i odlučne orijentacije, stalne boje. Zadnji decenij prije rata se je sve više ispoljavalo napredništvo, ali na to se nije obraćalo velike pažnje radi općeg dobra. Izlazio je doduše u Lavovu još od 1896. g. katolički dnevnik „Rusláu“, ali radi svog nacionalno-polit. pravca nije imao skoro nikakva značenja, isto se tako nije ni zapažala „kršćansko-socijalna stranka“ i s istih razloga.

Omladina je bila uzgajana u mnogobrojnim dačkim domovima („bursa“) u vjerski indiferentnom duhu (u najboljem slučaju). Akademici su imali svoju „Akademičnu Hromadu“ (akadem. općina) koja je u glavnom bila umjereno-liberalna. Socijalisti su imali svoju organizaciju.

Svećenstvo je imalo svoj organ „Nyva“ (Njiva), svoje društvo apostola Pavla, koje je izdavalo tjednik za narod.

Danas je stanje strašno. Svagdje samo razvaline, inteligencija decimirana (ako nije gore!), što austrijskim ratom 1914-1918., što poljsko-ukrajinskim 1918-1919., što raznim interniranjem, a nakon poljske okupacije raštrkala se po svim zakucima Evrope. Još gore je prošlo svećenstvo, koje čini gros ukr. narodne inteligence. Mnogi su svećenici stradali zbog ukrajinstva, te su ih Rusi izgonili u Sibir, neke je Austrija progonila zbog „moskovofilstva“, mnogi su poginuli na ratištu, a i kod kuće od zaraznih bolesti, što su harali u Ist. Galiciji, koju su iskrižale tolike fronte.

Kad je došla poljska okupacija, mnogo je unljatskih svećenika bilo internirano, konfinirano, a sjemenište rekvirirano za poljsku vojsku. Lavovsko sveučilište je zatvoreno za ukrajinske dake i ukrajinska omladina gubi dragocijeno vrijeme bez nauka ili se u bijedi, gladu i poderana, potuče po Beču, Pragu i Zagrebu.

Sred tog općeg propadanja i uništavanja ukr. nacionalne kulture visoko se uzdiže lik lavovskog metropolite grofa Andrije Šeptyckog. U najernije dane bio je on skoro jedina zvijezda, koja svojim svijetlom tješi, bodri i ulijeva snagu za daljnji život. On je pravi otac svog naroda, od svih ljubljen i poštivan, najveći mecena ukrajinske narodne kulture — ukrajinski Strossmayer. M. F-ak.

Đačke prilike u Češkoj. Đačke su prilike u češkoj vrlo desoladne. Sa strane srednjoškolskih profesora navaljuje se na vjeru katoličkog daka takvim metodama, da on, ako nije dosta jak, mora nastra-

dati. Tu se govori o zarobljivanju sa strane Rima, o izmučenom českom narodu, koji je Rim uništio, te o nesavremenosti Crkve i dogmi.

Dak, koji vjeruje, mora mnogo učiti, da održi i onako teški svoj položaj. Inače biva ismijavan, jer se drži morala glupog i nesavremenog.

Ni na universama nije boje. Katolicizam i slobodna misao bore se svom žestinom. Napredna češka omladina s prezirom gleda na jaku falangu katoličkih akademika, koje ni velika akademika naobrazba nije učinila samostalnim i mudrima. Na njih se navaljuje u „Času“ „Českém slově“ „Právu lidu“, Volné myšlenice, na sastancima i svugdje, gdje god se prilika desi. No češko kat. daštvo je svijesno i karakterno. Ono vodi boj do istrage. Izdaje dvije revije („Život“ i „Jutro“) dobro uređivane i mnogo čitane.

Češko kat. daštvo se afirmuje, a da se s njime računa, vidi se već odatle, što se na njega svim mogućim sredstvima navaljuje. Ono pobjeđuje. (V. I. broj Zore-Luč str. 25.) J. V.

Đački svijet.

Fribourg (Suisse). Nadam se, da će drugove u domovini zanimati reč o prilikama na fribourškoj univerzi. Isključivo je katolička. Sve je organizirano. Malenkost je „divljaka“ („Vilde“).

Matica katoličkih dačkih organizacija u Švicarskoj jest: „Savez švicarskih studenata“. Ostala su akademska društva samo sekcije „Saveza“. Svetovni akademici i bogoslovi čine zasebne sekcije. Savez svetovnih akademika zove se: „Katolički dački savez Alemannia“. Njegovi članovi mogu biti „svi eksterni aktivni članovi“ „Saveza šv. studenata“, koji su imatrikulirani na fribourškoj univerzi, a govore nemački ili retoromanski. (§ 1. Opšte odredbe.) Deviza „Alemannije“: „Furchtlos u. treu“.

Postoje i druga dva društva „La Sarinija“ (po nazivu reke, što teče kroz Fribourg) i mlade, odvojene nedavno od „Alemnije“ — Les Fribourgeois.

Akademikari su iz inozemstva napose organizirani. Tako Francuzi u „Gallia“, Poljaci u „Polonia“, Nizozemci u „Hollandia“. Ovakovih društava ima devet. Svako ima svoje vanjsko obeležje. N. pr. članovi „Alemnije“ nose preko prsiju crvenu-belu-zelenu vrpču i crvenu kapu s belim-zelenim obrubom.

Pri službenom otvorenju univerze prisustvuju službi Božjoj sva društva korporativno pod svojim zastavama. Iza toga, dok u auli govori stari rektor i nastupa

novi, stoje po tri člana od svakog društva u pročelju kod svojih zastava.

Sekcija bogoslova „Leonina“. Članovi mogu biti svi švicarski bogoslovi, koji študiraju na ovoj univerzi. Ima devizu: In fide firmitas.

Univerzalniji je karaktera „Akademija“. Njezinim se članom smatra svaki slušalac ove univerze. Ona je širokogrudna ili što bi rekle gospodice s Banjskog brega: „Herz omnium“. Dopušta grupiranja prema sopstvenom ubedenju.

U ovaj mah imam pri ruci „Statuten“ „Alemnije“ i „Leonine“. Izgledaju mi izgrađenija i jača, nego u nekih naših društava, što su meni poznata. Stoga je razumljivo, zašto kod nas lako dođe do stagnacije. Kod ovih se to teže dogodi. Skoro nemoguće.

„Savez šv. studenata“ ima i svoje mesečno glasilo: „Monat-Rosen“. Imam pred sobom zadnji broj minule školske godine. Oblik naše „Zore“. Opsize 46 stranica. Stoji 5 fr. za članove, za inozemstvo 9. Dakle po ovdašnjem kurzu krune: 225 K! Ovaj je broj ispunjen nastavkom opširnog nekrologa o državniku Josipu Düringu; osvrtno na katolički dan wienske nadbiskupije (24. i 25. III. 1920.); dvema pjesmama didaktičnog sadržaja; „Besedom“ biskupa Bessona, držanoj o 75-godišnjici osnutka francuske sekcije švicarskih studenata „Nuithonia“, člankom o bl. Margareti Mariji Alacoque, te znanstvenom studijom „Glavni umetnici talijanskog slikarstva u epohi renesanse“. Iza toga slede tri nekrologa, semestralni izvještaj sekcija, tabele blagajne „Saveza“, inventarskog i „Monat-Rosen“ fonda, konačne bilanse, mala kronika i dva književna prikaza.

Dojam ustaljene, hladne, mirne, alpske, ali izrazito religiozne revijice. Uređuju je dva doktora i jedan profesor. Jedan nemački deo, drugi francuski, a treći talijanski.

Kako vidite, mi smo jugoslaveni opkoljeni organizacijama, pa sve kad bismo hteli biti dezorganizirani, ne bi nam pošlo za rukom. Zato ćemo pratiti vaš rad s posebnom ugodnošću. A bude li i među nama što dobra, čuti ćete. Drugovima u Jugoslaviji bratski pozdrav! R. Venny.

Paris — Katoličke akademske organizacije u Francuskoj. Razumjeti život francuskih katoličkih organizacija ne znači samo poznavati rad i smjerove toga rada, nego više, ili barem isto toliko poznavati milieu, u komu su one nastale i u kome sada žive. Uzevši u obzir samo njihov rad, mogli bismo se malo iznenaditi zbog jedne činjenice, koja u istinu nije tako porazna, kako se u prvi mah

čini, a to je, da francuski studenti nemaju katoličkog pokreta u našem smislu.

Francuska, koja je u našim očima često puta najveća rasadnica liberalizma i bezvjerstva, a koja je u dubini svojoj puna katoličkih ideja, proživjela je kulturni boj, na koji se mi tek spremamo. Ona danas proživljuje jednu prolaznu fazu, jednu fazu, u kojoj postoji izvesna tolerancija između dviju ideja: kršćanstva i modernog poganstva (rezultat kult. boja u Francuskoj), ali u kojoj ideje toga poganstva još uvijek prilično jako utječu na javni život. Katolicizam iz dana u dan zadovolja sve više terena. Aktivni su ipak pristaje njegovoj još uvijek tako malobrojnoj i opće prilike takve, da nema ni objekata, koji bi momentano mogli izazvati novu kulturnu borbu niti ima garancije, da bi taj boj svršilo u korist katolicizma.

Pod ovim prilikama stvorila se franc. katol. studentska organizacija i dobila time jedan smjer, uključen doduše u radu naših organizacija, ali koji je ograničen više na onaj do rada, što ga mi često nazivamo nekom pasivnošću. Međutim ta pasivnost ne znači djelovanje bez vrjednijih i većih učinaka, što više, mora se priznati, da je francusko kat. studentstvo stvorilo valjda najaktuelniji tip organizacije, u koliko se odnosi na čisto njihove prilike. Toj je na prvom mjestu zadatak: očuvati omladinu od vjerskih i moralnih pogibli velikoga grada (koje zbilja zaslužuju veliku pažnju) a s druge strane: dati studentu neke generalne pogleda u ostali život. Ne može se dakako reći, da ove dvije činjenice, koje karakterišu rad većine njihovih organizacija, nemaju svojih zabluda, što se u ovom ili u onom smjeru ističu u radu pojedinih društava. Mali pokušaj ilustracije toga rada stavlja nas pred jednu novu činjenicu, koja kao da traži objašnjenje. Njihave nalme organizacije nemaju koncentracije rada. No, to je i razumljivo. Pasivan rad ne može imati tolikih zahtjeva za koncentracijom, kao što ga ima aktivan ili bolje ofenzivan rad, koji često karakteriše naše organizacije. I tako između 5—6 akademskih kat. org. što egzistiraju u Parisu nema nikakve jače. Svaka ima svoj odbor, svoga svećenika, koji prisustvuje sjednicama i svoje odijeljene prosterije.

Radinost kao što je već spomenuto, ne može se reći, da je u svim društvima jednaka, jer to mnogo zavisi o prilikama, u kojima društvo živi, t. j. da li je nastalo u kakvom „Pensionu“, gdje je član svaki student, koji se tamo hrani i stanuje, ili je osnovano spontano kao rezultat

potrebe. Dobar primjer ovih posljednjih društava je „Conférence Olivaint“ i zgodno je, da radi potpunije slike, promotrimo njegov rad.

Iza ovih ratnih kriza, što su morala preživjeti sva društva, „Conf. Olivaint“ se digao odmah iza demobilizacije vojske novim, snažnim životom. Od 20 članova porasao mu je broj danas preko 200. To su zapravo dvije grupe podijeljene na stud. medicine i na studente ostalih fakulteta, a zajedničko im je ime „La Réunion des jeunes gens“ (12, rue d' Assas),

Međutim ovaj veliki broj članova ne govori toliko, koliko njihov snažan, upravo obilan vjerski život. Svaki 7 ili 14 dana imaju zajedničku sv. Misu u kapelici društva. Čovjek je čisto zadivljen kad vidi, gdje gotovo svi studenti pristupaju k sv. pričesti. To već nije samo radi društva, radi forme, to je dokaz i izraz duhovnoga vjerskoga života, glavna točka, oko koje se sve kreće. Brojne sjednice sa specijalno vjerskim pitanjima, noćno klanjanje, duhovne vježbe itd., sve su to izvori, iz kojih francuski kat. student crpi hranu za svoj vjerski život. Oni vide njegovu znatnost i znadu, da je jedino religija ona, koja može zapriječiti, da se nacionalizam ne pretvori u imperijalizam. Oni su uistinu silni nacionaliste. Taj nacionalizam izbije često na njihovim sjednicama, na kojima se tretiraju generalna pitanja; stvaraju opći pogledi na život. Tu je Francuska njihova majka, koju oni često pitaju, šta će reći; je li to u njenom interesu? Ali to je samo u pitanjima vanjske politike, koja su se ove godine malo više tretirala. U svom internom nacionalnom životu oni dobro dijele pristaje kršćanstva i njegove najveće protivnike u Francuskoj, Židove i framasune. A jer ih (osobito framasuna) ima u mnogim strankama i jer je opća politička grupacija u Francuskoj dosta nepovoljna za propagiranje čistoga katolicizma, interna je politika isključena iz rada društva.

Niz lanjskih predavanja pokazuje, da se franc. student interesira za sve savremene probleme socijologije, filozofije, literature i ostalih umjetnosti. Sjednice su općenito dosta žive. Tome, čini se, ne smeta ni stari parlamentarni običaj, da govornik, koji želi debatirati, ide na tribinu. Poslije sastanaka, koji često traju više od dva sata, pije se čaj, puši itd. To je običaj gotovo u svim društvima i tu se nastavlja debata, koja se na sastanku nije mogla dovršiti. Tu se razvija ona prava intimnost što je za nas malo čudno. Postoji običaj, da svaki novi član dobije sasvim službeno jednoga

zaštitnika, koji ima zadaću da ga upozna sa svima u društvu. Inače općenito svi članovi nastoje, da jedan drugome učine ugodnim boravak u društvu, kao što je recimo ugodan u krugu jedne obitelji. No ako se u tom smjeru razvija njihov život, ne smije se misliti, da je zaista isključen svaki rad prema vani. Pojedinci, doduše u vrlo malom broju, išli su prošle godine u tvornice i držali radnicima predavanja u katoličkom duhu. Imali su i posebnu sekciju za socijalna predavanja. Dakako, to je sve bez većih, izgrađenijih planova, jer momenti i veličina milice nijesu još dopustili, da se rad u većemu stilu započne.

Ovaj mali prikaz ne može se potpuno primijeniti na rad svih njihovih društava, ali su im zajedničke mnoge crte.

Od ostalih na oko sitnijih stvari, ali velikoga značenja, vrijedno je spomenuti, stalno polaznje sastanaka. Uvijek su gotovo svi prisutni. Njihovo poštenje, ili zgodnije rečeno njihova savjesnost upravo je izvanredna. Velika biblioteka od nekoliko tisuća primjera stoji na raspolaganje svim članovima u svako doba. Svatko uzme sam knjigu, zapiše to u jednu teku i vrati je na vrijeme. Nikad da bi se šta izgubilo. Slična je stvar s knjigama, što se prodaju u društvu. One stoje na hodniku, pa tko hoće da kupi, stavi novac u pripravlvenu otvorenu kutiju i uzme knjigu.

Skupivši sve, možemo reći: franc. kat. studenti imaju budućnost. Oni stvaraju katoličku inteligenciju, koja će svojim životom unijeti katolicizam u javni život, ili još bolje rečeno, koja će Francusku, prožetu tolikim katoličkim idejama, obnoviti sjedinivši taj naravni skup kršćanskih ideja jednim novim realnim i dubokim religioznim životom. Zgodno je rekao jedan franc. student: „Vjera će triumfovati u budućnosti, jer nije katolicizam na tlu Francuske, nego je Francuska na tlu katolicizma.“

A na kakvom je tlu naša Jugoslavija?
D. Gračanin.

Zagreb — Izbori u potpornom društvu. Stranačko se gibanje na zagrebačkoj univerzi ove godine niti ne opaža. Grupe, koje su prošlih godina vodile glavnu riječ na univerzi, zašutile su, a neke se čak i razile. S modom i momentom prošle su i otišle u zaborav. Mi smo uvijek naglašavali, da politika i časoviti pojavi ne mogu biti trajna baza omladinskih organizacija i vrijeme nam je evo dalo pravo. Samo dobro izgrađeni socijalni i kulturni program može da održi omladinske grupe na okupu. Do čišćenja je došlo i nas to može samo da veseli.

Kakova je sada orijentacija zagrebačke akademske omladine, pokazali su ovogodišnji izbori u potpornom društvu. Ovi su se vršili 5. decembra prošle godine. U 1. broju „Zore-Luč“ upozorili smo na najnovije gibanje liberalnog daštva. Rekli smo, da se stvara novi pokret među daštvom tipa nekadašnjega naprednog daštva, što se kupilo oko „Hrvatskog daka“. Taj pokret istupio je u ovim izborima prvi put. „Demokratska“ „Jugoslavija“ spala je na neki stotinjak članova, dok je klub „Janušić“, prošle škol. god. niti ne zapažen, prikupio preko 200 članova, a i slovenski „Triglav“ znatno se povećao. Duševno vodstvo liberalno-naprednjakog daštva ima „Janušić“. Ove tri skupine s ostalim istomišljenicima stupile su u izbore sa zajedničkom naprednom-demokratskom listinom. Istakose svoju listinu u državnim bojama i samosvjesno klicahu po Zagrebu: „Tko da nam se suprotstavi? Sve ih pokopasmo i sada smo mi jedini gospodari na univerzi!“ Polako, bre! Ima na zagrebačkoj univerzi jedna skupina, koja se ne pušta zgaziti, koja se i s brkatiijim ogledala, pa nije podlegla, već je svaki dan snažnija, jedinstvenija i otpornija. Tu je „Domagoj“. Skromna bijela listina, bez buke i galame izišla je na megdan. Rugali se, ismjeivali, zamahivali rukom, a na koncu ipak šaputali: „Ne dadu se slomiti, ima ih, pak ima!“ Skupština ima početi. Domagojci svi na svom mjestu. U atriumu gužva i zaprepašćenje liberalaca. „Sve su to klerikalci, ajde po naše u kavanu“ išao glas okolo, a šarene listine turaju se svakome u ruku. „Klerikalci“ uzimlju šarene, pa s njima za kapu. Skupština počela. Mir ko u crkvi. Izvještaji redaju se jedan za drugim i prihvaćaju bez prigovora. Dolazi do glasovanja, koje se vrši na tri mjesta. Liberalci razili se po kavanama, da dovuku svoje, a bijele padaju jedna za drugom. Izbor traje preko dva sata. Svi nestrpljivo iščekuju rezultat. Glasovi se prebrajaju: za udružene liberalce palo je 374 glasa, a za Domagojevu listinu 169. Prema D' Hontovu sistemu domagojci su dobili dvije najvažnije funkcije u odboru i to glavnog tajnika i i blagajnika II., te još drugih pet odbor-ničkih mjesta, dok su ostala mjesta pripala naprednjacima.

Domagojci su u ovim izborima pokazali svoju jakost i disciplinu. To već nije grupa, s kojom se tek mora računati na univerzi, nego ta grupa zauzela je i dominantni položaj na zagr. univerzi. Da nijesu liberalci udruženo i kompaktno nastupili, Domagoj bi bio izišao iz izbora kao najjača grupa. Nas ova pobjeda na-

punja novim nadama i daje nam jākog poticaja za novi još žilaviji i ustrajniji rad oko preporoda našega naroda u duhu Hristovu. Ivo.

Iz srednjoškolskog sekretarijata.

Statistika. Odavno smo mi osjećali potrebu jedne točne statistike naših redova, budući da je nijesmo imali već tamo od prije rata. Sekretarijat već prikuplja materijal, te se nada do Uskrsa svršiti posao, ako još neke organizacije na vrijeme pošalju broj i imena članova sa oznakom razreda i odbor.

Osnivanje novih organizacija. Uza sav teror i šikanacije sa strane framaonskih perjanica na upravi u nekim pokrajinama, mladi drugovi pokazuju žilavu otpornost i heroizam prvih kršćana, ne dajući se smesti na putu k cilju, koji je težak, ali i privlačiv. Hrist ih jača. To svjedoče i neke novoosnovane organizacije.

Jedinstveni pravilnik. Mnoge su ga organizacije od nas pitale. U upr. odboru Lige ozbiljno se misli na sastav takovih pravila, koja bi bila od trajne vrijednosti, bit će po prilici gotova do konca ožujka. Neka se drugovi sirpe, a ako bi slučajno imali kakav zgodan prijedlog i misao, mogu javiti sekretarijatu.

„Hrv. Prosvjeta“, „Život“ i „Čas“ imaju se širiti i uvrstiti u službenu knjižnicu organizacije. Hrv. će Prosvjeta od sada izlaziti dvaput mjesečno, poprimit će uz dosadašnje beletristično i socijalno filozofsko obilježje, te će biti nasljednica „Hrv. Straže“.

„Zora-Luč“ je u novčanoj krizi. Ako je volite, ako želite, da se redovito štampa, to sakupljajte u svakoj prigodi za fond „Zora-Luč“ i za Ligu. Na taj način dokumentujete našu svijest i ulažete najuspješniji protest.

Vijesnik će Lige izaći još u sljedećju u vrlo ograničenom broju primjeraka (100 kom). Služit će samo organizaciji i vijestima. Tim će ispasti iz „Zora-Luč“ dosadašnja rubrika, koja je zamjenjivala taj Vijesnik.

Sekretar B. Nikolić.

Vijesti.

Promjena u upravnom odboru J. K. D. Lige. Budući da su neki članovi upr. odbora Lige izabrani na predstavničkom sastanku u Mariboru, što zbog studija na strani, što zbog izmjene mjesta u odboru odstupili, popunio se odbor prema pravilima ovako: predsjednik: d. Dragutin Pfkryl, c. iur.; akad. sekretar: d. Ante Padovan, ured. za vođenje prosvj. sekretarijata: d. Iljko Krajcar, med., tajništva: d. Pero Ivanišić, med. Urednik: d. Marko Soljačić, phil., l. revizor: d. Jože Marjetič, med.

Naredni broj Zore-Luč bit će posvećen našem preminulom Učitelju dru Antunu Mahničju. Uprava će nastojati, da ga prema skromnim novčanim sredstvima što ljepše opremi. Preporučamo se za darove u tu svrhu.

Jedinstveni prikaz proslave „Đačkog dana“ donijet ćemo čim stignu svi izvještaji iz pokrajine. Ovo neka bude ujedno opomena nemarnima.

Presvijetli gospodin, **Mons. Antun Akšamović**, biskup đakovački, darovao je prigodom proslave „D. dana“ u Đakovu za fond Lige 400 K. Došavši u Zagreb darovao je ponovno na proslavi „D. dana“ 1000 K. Na odlasku iz Zagreba sjetio se ponovno J. K. D. Lige lijepom božićnicom od 2000 K. To su samo novčani darovi kat. daštva, dok onih upravo kneževskih darova u naravi kat. dačkom konviktu u Zagrebu ni ne spominjemo. Upravni se odbor presvij. gospodinu, novomu meceni i dobroćincu kat. daštva, i ovim putem od srca zahvaljuje, moleći da ga Gospod dugo poživi i blagoslovi u radu, izriče želju da i nadalje ne zaboravi svoga daštva.

Uprava baštine dra P. Rogulje izdala je razglednice s reprodukcijom posljednje fotografije † Dra Mahničja. Slika je snimljena ovoga ljeta odmah iza dolaska pok. biskupa s Krka u Zagreb. Naručuju se kod uprave „Zora-Luč“ uz cijenu od 2 K po komadu. Novac unaprijed ili pouzeće.

Otpremni, komisionalni i inkaso posao

Eliaš i Lah, Zagreb

Nikolićeva 10 Telefon 13-36

Obavlja brzo i solidno
dovoz razne robe, putne
prtljage i pokretne
svake vrsti na kolodvor
i sa kolodvora. Preuzi-
ma pakiranje pokućstva
preselivanje po gradu.

Prodaja **kamenog ugljena** na
veliko i na malo. - Cijenjene naloge
umoljava se upraviti na poduzeće
ELIAŠ I LACHA u ZAGREBU.

Knjige kato- ličkog života

Izdaje Dr. Stjepan Markulin.

Knjiga prva. M. Vanino D. I.:
Filibert Vrau. Cijena K 5-80,
sva naklada rasprodana.

Knjiga druga. Dr. A. S. i Dr. A. Ž.:
Kontardo Ferrini. Cijena
K 4-60, poštom K 5-.

Knjiga treća. Michel D' Herbi-
gny: Vladimir Solovjev.
Cijena K 15-., poštom K
16-50, a plaća se unaprijed.

Narudžbe prima izdavač Dr. Stj.
Markulin, Zagreb, Kurelčeva 3.

Narodna Knjižara, Zagreb

Jedina katolička knjižara u Zagrebu

Poduprite je. Kupujte sve knjige i na-
ručujte sve pisarske potrepštine od nje

Toplo se preporučuju ove knjige:

Grgec: Jugoslavenski argonanti	K 6-.
Brković: Povjest sv. Franje I. i II. dio	K 30-.
Gunčević: Zašto se katolički svećenici ne žene	K 6-.
Dr. Wilk: Moderni svetac	K 5-.
O. Harapin: Opstoji li Bog?	K 3-.
Marden Sw.: Samopouzdanje vodi k po- bjedi	K 10-.
Volja i uspjeh	K 10-.
Matković: Najljepšoj među ženama	K 6-.
Jakovljević: Stidje i fejtoni	K 5-.
Lasman-Rac: Izbor iz crkvene književ- nosti	K 15-.
† Mahulić: Već luči	K 48-.
Grivec: Pravoslavlje	K 8-.
Stimmen aus Maria Lach	K 14-.
Stern der Jugend	K 50-.
Dr. Förster: Sexualethik u. Pädagogik	K 54-.
Politische Ethik	K 100-.
Die deutsche Jugend	K 20-.
Weltpolitik	K 55-.
Christentum und Klassen- kampf	K 57-.
Dr. Ude: Lebensreformfragen	K 22-.
Kulturschande Europas	K 12-.
Freimaurerei und Weltkrieg	K 7-.
Gross: Der Soziale Friede	K 2-.
Messner: Katholizismus u. Revolution	K 5-.
Hochschulführer	K 5-.

NARODNA PROSVJETA

ZA DRUG S O. J.

Preporuča dosad izašla izdanja:

Dr. Aleksij Ušeničnik: „Prin-
cipi sociologije“ K 10-.

Mirko Gjurokovečki: „Poli-
tička historija Bosne“ . K 4-.

Dr. Janez ev. Krek: „Slovenci“ K 5-.

O. Luis Coloma: „Dječja
knjiga“ K 15-.

Antonieta Klitsche de la
Orange: „Vestalka“ . . K 15-.

Stelle-Tersegilav: „Sveta Ru-
sija“ K 15-.

Narudžbe se šalju na adresu:

**Knjižnica Narodne Prosvjete
zadruga s o. j. u Zagrebu.**

PRODAJALNA kat. tiskov. društva (H. Ničman) Ljubljana

priporoča zalogo raznih svetlih podob, spomine na prvo izpoved in prvo sv. obhajilo, podobice za biro (kolekturo) ter devocionalije kakor tudi razglednice. Istotako po možnosti potrebščine Marijinih družb, jako lične knjižice „DRUŽBENIK MARIJIN“ kom. 12 K na izbiro so tudi razni drugi molitveniki, posebno priporočljiv je novi priročni molitvenik (Dr. Pečjak) „Pri Jezusu“ zl. obr. K 12—, rud. obr. K 7-20 kom.

V zalogi so tudi razne pisarniške in šolske potrebščine.

Po možnosti se vsa naročila najtočneje izvršujejo.

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima vedno na zalogi različno kolonijalno blago, poljedelske stroje, umetna gnojila, krmila, žito in mlevske izdelke, les, vino, mesne izdelke lastne vnovčevalnice, vse po najnižih cenah

Ima tudi svojo mlatarno in svečasnno na Viču pri Ljubljani. V slučaju potrebe se blagovolite obrniti nanjo.

KNJIGOVEZNICA

katol. tiskov-
nega društva
v Ljubljani

prevzema
vsa v to stro-
ko spadajoča
dela v večjih mno-
žinah katera izvršuje,
točno po dnevnih cenah.

Zavod za črtanje trgovskih in drugih poslovnih knjig.